1420

ARTIFICIOSÆ

MEMORIÆ FVNDAMENTA,

EX ARISTOTELE,
Cicerone, Thoma Aquinate, aliiſque
præſtantiſſimis Doctoribus petita, fi-
guris, interrogationibus, ac reſponſio-
nibus clarius quam vnquam antehac
demonſtrata,

A D. IOAN. PAEPP. *Galbaico.*

CVI ETIAM PRÆTER MODVM
commodiorem eadem ſine locis præſtandi
quæ cum illis, alia nonnulla eiuſ-
dem artis hactenus inaudi-
ta adiunguntur.

Muſarum mater memoria eſt: Plato.

a° 1624

LVGDVNI,
Sumptibus Auctoris: & venundantur.
Apud Batholomæum Vincentium.

M. DC. XIX.

Cum Priuilegio Cæſareo & Galliarum Regis

ADMODVM ILLVSTRI AC GENEROSO D. DOMINO Philippo Comiti & Nobili Domino in Lippia, &c.

EIVSQVE PRÆFECTO Aulæ Nobiliſſimo ac Prudentiſſimo D. Domino Mauritio ab Oijenhauſen, hæreditario in Felmede, &c.

Poſteaquam Comes Generoſiſſime in vrbem Lugdunenſem reuerſus fui, ac per valetudinem in Germaniam, quam alioqui certas ob cauſas cogitabam, progredi non liceret, frequentes me ex neceſſariis adeunt, ac præſertim de Memoria artifi-

cioſa conſulunt, quibus cum ea quæ de hac in mea officina habebam candidè depromerem, ac raditer papyro committerem, rogant vt hæc typis ad ſuum ipſorum vſum mandari paterer. At ego contra nefas eſſe dico lucem intueri fœtum imperfectum, mutilum, membriſque adhuc incompoſitum: nec mihi nunc otium eſſe eius quod tumultuario opere deprompſeram in chartámque conieceram exemplar deſcribendi, extremamque manum ac limam addendi. Ecquid inquam ſupercilioſi illi critici dicent, qui τῆς ἀληθείας ὀλιγωροῦσι & ad conuitia duntaxat nati ſunt? cum hoc indigeſtum, inconcoctum, crudúmque videbunt opus? ecquid delicatuli illi quibus ſapidiſsimi, delicatiſsimique quique cibi etiam inſipiunt, inquient, cum hunc groſſum cibum extremis deguſtabunt labris? ecquid illi quibus verè delicatæ aures ſunt, quorúmque iudicium lubenti ſubirem animo, ſi ali-

qua

qualem in præſenti materia laborandi copiam habuiſſem, ecquid inquam hi veri rerum æſtimatores aſſerent, cum opus hoc vnius duntaxat hebdomadæ intuebuntur? cum ſapientiores etiam poſt multos annos benè ruminata meditatáque ſcripta vix publici iuris fieri patiantur? At illi inſtant quis omnium dentes effugerit? tu ad noſtram hoc facies vtilitatem, nobis hæc placent quibus diſplicent à lectione abſtineant. tu hoc quale quale paternos lares repetẽs amicitiæ noſtræ relinques pignus: his obſequi, vt nihil ſemper antiquius habui, ita ne inuidorum calumnias incurram, etiam atque etiam quam diligentiſſimè caui. Quare ad horum audaciam comprimendam mihi ad nonnullos auctoritate iuxtà ac virtute maximos confugiendum fuit. Confugi autem imprimis ad Te Comes Generoſiſſime, ſperans planéque confidens, Te pro ea qua in me es huma-

nitate, patrocinium mei ſuſcepturum, quoties enim Te domi veſtræ ſalutatum venio, tanta familiaritate liberalitatéque me ſuſcipis vt Te hanc prouinciam mei cauſa ſuſcepturum vix dubitem, imo perſuadeam cum me ad Parentem Tuum felicis recordationis reflectam, qui quantus ſtudioſorum Mecœnas extiterit, quantúſque in omni literarum genere fuerit quis ignorat? Quam ego vel vnam vel præcipuam crediderim cauſam cur Sacræ Cæſariæ Maieſtati ſummus à ſecretis fuerit, cur Generalis Dux totius exercitus, ad patriam noſtram ex improborum manibus eripiendam conſcriptus ab Imperatore Rudolpho ſecundo, totóque Imperio Romano non ſine inuidia Illuſtriſſimorum Principum electus. cur denique ſummis infimíſque cùm ſubditorum, tùm aliorum ita gratus acceptúſque fuerit, ac ſi fuiſſet πεπλασμένον ἐκ Διὸς ἔργον. *huius virtutes vt in aliis omnibus*

nibus

nibus æmularis, & feliciter quidem, ſic Te in hoc philomuſarum patrocinio deficere non ſperem. Quamobrem Tibi duo literatiſsimi iuxtà ac ſapientiſsimi accerſiti ſunt viri, qui ſuo exemplo Tibi currenti ad omnes virtutes ſcientiaſque calcar addant, qui latentes in Te ac ſopitos quà naturæ, quà gratiæ igniculos ſermonis ſui afflatu frequenter ſuſcitent, qui Te in lubrico ætatis conſtitutum, ac in labyrintho ſtudiorum errabundum prudentiæ ſuæ tanquam Ariadnes filo dirigant, ac ſexcentis errorum difficultatúmque mæandris, & anfractibus peregrinantibus obuia explicent, cum frequenter iunioribus τὰ μὲν καλά, καλὰ πέφανται. ac ideo tam laudabilem breuiſsimo temporis ſpatio in omnibus Tuis exercitiis feciſti fructum. Alter quidem nobiliſsimus Dominus Dominus Mauritius ab Oÿenhauſen vir μακρῷ πάντων βαρύτερος ac omnibus ſcientiis, ſecretioribúſque artibus nobilī

homine dignis mirificè deditus, cuius in ſermone humanitatem, in conuerſatione comitatem, in agendo prudentiam admirantur omnes, qui nihil quod ad Tuam filiorúmque ſuorum inſtructionem ac vtilitatem facere videtur omittit, & hactenus ſe mihi ita familiarem, liberalem, ac mei ſtudioſum exhibuit, vt non videam quomodo vel minimæ eius parti beneficiorum in me congeſtorum ſatisfaciam, qui & ſi mei (vt eum certò facturum ſcio) tutelam ſuſceperit, non paruum ad reliqua mihi præſtita beneficia addet cumulum, ac me ſibi ſemper deuinctum habebit. Alter Ioannes Vvipperman vir doctiſsimus, & profectui Tuo in optimarum artium ſtudiis addictiſsimus mihique familiariſsimus. Hæ multæque aliæ cauſæ quæs hîc recenſere nihil attinet me impulerunt, cur haſce Vobis, ſi dici liceat, lucubrationes volens, lubens dedicem ac inſcribam, vt animo aduerta-

tis

tis quod ἦ ῥα δικαίοις ἀνδράσιν εὐσεβίης, οὐκ ἀπόλωλε χάρις. *Ac ſimul obſides ſint meæ erga nomen Tuum, Magne Comes, totiuſque familiæ ac aulæ obſeruantiæ perpetuæ.* Lugduni Cal. Martij.

Veſter humillimus ſeruus Ioannes Paëpp.

§ 5

ILLVSTRI, GENE- ROSOQVE D. DOMINO MAXIMILIANO BARONI de VVALLENSTEIN Domino in Hradeclh. Sazavva Lovvoſitz, Sellevvitz ac Mileticz. Potentiſ- ſimi Regis Bohemiæ, nec non Sereniſſimi Ducis Bauariæ Ma- ximiliani Camerario, &c.

NOn eram neſcius Generoſiſ- ſime Domine Maximiliane, cùm quæ de Artificioſa Me- moria in chartam coniece- ram, ea ex neceſſariorum rogatu typis mandarem, fore vt hoc meum amicis ob- ſequendi ſtudium in varias reprehenſio- nes incurreret.

Nam quibuſdam & iis quidam erudi- tis tota hæc ars diſplicet, ac in alia om- nia abeunt. quidam autem eam non to-

tam reprehendunt : ſed tantum ſtudium , tamque multam operam in ea ponendam minimè operæ pretium arbitrantur. Erunt etiam & hi quidem docti artis mnemonicæ contemnentes topicam , dicentes eam ſe ſectantes phantaſticos efficere. cum quibus & ego facio ſi talem putent phantaſticum, qualem Ariſtoteles lib. 3. de anima appellat intelligentem, quem neceſſe eſt phantaſmata ſpeculari, vel ſi Ariſtotelem ipſum, Ciceronem, Thomam Aquinatem phantaſticos fuiſſe arbitrentur. Poſtremo aliquos futuros ſuſpicor, qui vos ad alias artes ac ſcientias vocent, ſtudium hoc etſi ſit pueris ac tyronibus literarum perneceſſarium, eruditioribus tamen ac politioribus vtile eſſe negent. Contra quos omnes cum latius agendum eſſet, quia tamen nec occaſio, nec tempus hoc fert, aliud mihi faciundum arbitratus ſum : ac aliquos auctoritate & virtute excellentes his opponere, qui ora iis, ſi ita opus foret, obſtruere poſſent. ac quod caput eſt, vt me quam primum bonis de me benè meritis gratum præberem, & ingrati animi crimen

men non incurrerem, cuius profecto ſecundum Lucianum argui poſſem, niſi primam oblatam occaſionem gratiæ referendæ arriperem. Hic ſic inquit lib: 1. Epigrammatum.

Ὠκεῖαι χάριτες, γλυκερώτεραι. ἢν δὲ βραδύνῃ
πᾶσα χάρις κενεὴ, μηδὲ λέγοιτο χάρις.

Gratia quæ tarda eſt, ingrata eſt; gratia namque
Cum fieri properat, gratia grata magis.

ac ſic ex eâdem fideliâ duos parietes dealbabo. Scis enim & ego ſemper memori mente tenebo, quibus me affeceris donis, quantâ comitate me Te inuiſentem ſuſceperis, quantâ humanitate me ad Te inuiſendum frequenter inuitaueris, quantâ animi in me propenſione omnia mihi officiorum genera obtuleris. Et facis hæc quidem nullo meo merito, ſed ſolâ Tuâ gratiâ, imitans virtutes parentis Tui Generoſi Domini Domini Adami Baronis de Vvallenſtein &c. S. Cæſareæ Maieſtatis conſiliarij ac Camerarij. Supremique Satrapæ Regni Bohemici &c. Cuius Prudentia, vt cætera illius præclara facta ac

virtutes ſilentio inuoluam, vel in eo maximè elucet, quod Te ex humilibus iſtis, & plebeis animis vt inquit Lipſ. Cent. 1. Epiſt 22. eſſe noluerit, qui domi reſident, & affixi ſunt terræ ſuæ; verum ex illis diuinioribus, qui cœlum imitantur & gaudent motu.

Quare & Te ductori commiſit, vel adiunxit Domino Philippo Fortunato viro multarum rerum experto qui iam antè ſecundùm Hieroſolomitanam adiuerat vrbem, frequenter Italiam, Franciam, Hiſpaniam, Angliam, Belgium, Daniam, Suetiam, Poloniam, Bohemiam, Germaniam denique ipſam peragrauerat, cuius ductu iam tum Melitenſem Inſulam adiiſti, Italiam totam tranſiuiſti, & feliciter Galliam attigiſti. in qua ſanè profectione ita laudabiliter Te geſſiſti, vt ipſe ſummus Pontifex Paulus V. Tuis virtutibus allectus Te ad ſe inuitauerit, & familiarem frequenter Tecum conſeruationem habuerit. Quapropter & ego Tibi congratulor, καὶ εὐδαιμονίζω σε τῆς ἀρετῆς οὐδὲν γὰρ ἐστι κτῆμα

σεμ

σεμνότερον, ἡ ἀρετή. ac hoc grati animi mei καὶ τῆς πρὸς ἡμᾶς φυλίας τεκμήριον Tibi offero.

Tuæ Generoſitatis
ſtudioſiſſimus

IOANNES PAËPP.

ILLVSTRI AC GENEROSISSIMO D. DOMINO ZBYGNEO Goraiski de Gorai, &c. ſtudiorum ſtudioſorúmque patrono ac fautori maximo, S.

MAGNVM eſt Dei donum Generoſe admodum Domine, ſi quis gente ſit nobilis, maius ſi quis mente, maximum ſi vtraque. Sicut enim gemma palæ annuli incluſa gratior quàm ſi annulo ferreo indita, vel etiam ſola iaceat; ita & nobilitas mentis, virtus puta atque doctrina clarius relucet in generoſo pectore. *Hunc Lypſij locum Tibi comprimis G. D.*

accommo

*accommodari poſſe mihi ſemper vi-
ſum fuit. Quod enim ad primum at-
tinet annales Polonicæ gentis abun-
dè teſtantur ita antiquam præclarám-
que eſſe Tuam Proſapiam, vt cum
præcipuis quibúſque Principibus quà
nobilium heroúmque factis, quà po-
tentia opibúſque conferri, ſi non præ-
poni poſſit. adeo vt iam ab hinc ali-
quot ſeculis animaduerſum experien-
tiáque ipſa notatum ſit Illuſtrem
veſtram familiam ſemper aliqua
virtute præ reliquis conſpicuam, verè
NOTABILEM admirabilémque Sar-
matico orbi extitiſſe. Ac quanquam*
χαίρειν ὅταν τις ἐπαινῇ τοὺς προγόνους ἡμῶν. *Ego
tamen hîc mihi temperabo, & ad
te Generoſ. Domine Zbygnee meum
ſermonem conuertam, vnde certiſsi-
mam longéque Socraticam, alteram
citatæ ſententiæ partem eſſe patebit.
neque exiſtimes velim me aliquid au-
ribus Tuis daturum.* Μηδένα γὰρ τῶν ἀνθρώ-

πων

πων καλίονειν ἕνεκα μισθοῦ βούλομαι· Sed quæ veritas poſtulat, quæ ratio exigit, quæ in omnium oculos incurrunt, ea candidè recenſere ſapientum puto debere offendere neminem. quotus quiſque eſt eorum quos inter hos exteros nouimus, qui non ſuſpiciat, admiretur, obſtupeſcat Tuum pariter & Patruelis tui Generoſiſſ. & Illuſtriſsim. Domini Ioannis Goraiski de Gorai præclarum viuendi inſtitutum, in conuerſatione comitatem, in vita temperantiam, in ſtudiis literarum aliiſque exercitiis nobili homine dignis aſsiduitatem, vt omnibus veræ virtutis exemplar propoſiti ſitis, ac inter veſtros æquales vt luna inter minora aſtra luceatis. E quibus tametſi amarioribus quandoque radicibus pullularunt ramuſculi illi Tui Gen. Domine Zbygnee variarum artium delicatiſsimi, eruperunt flores illi ſcientiarũ ſuauiſsimi, prouenerunt dulciſsimi

mi illi multarum virtutum fructus, quibus ceu pretioſiſſimis gemmis reſplendes, ac omnium animos in Tui *admirationem rapis. ſiue enim me ad illa exercitia in quibus iuuẽtus magnatum delectari occuparique ſolet conuertam, ſiue manſuetiores muſas ſpectem, ſiue grauiora ſtudia intuear in ſingulis ita excellis, ac ſi vni ſoli totam tuam impenderes operam, ac omnes ſimul æque probè ac ſingulas noſti. Quare appoſitè admodum illud Ariſtoph. de* Te *dici poteſt.* Δεινὸς εἰς τὰ πάντα. *Et quanquam hic liberius exſpatiari poſſem, & verboſius diſcurrere per varias artes* Tibi *familiares, per idiomata diuerſa acquiſita, per altiores ſcientias comparatas, quibus præ reliquis multum ſtudij multámque operæ impendis, & rectè illud quidem, quia maiores maiora decent, tamen hæc omnia volens, lubenſque prætereo, &* Tuam *duntaxat in artificioſa* Memoria *peritiam ac*

profe

profectum tribus bona Tua cum venia indicabo, quod & ad rē præſentē facit, & quæ cauſa fuit præcipua cur Tibi *tanquam vero, peritóque rerum æſtimatori hanc meam opellam iudicandam præſentare volui, quam ſi* Tu *non atro calculo notaueris, aliorum iudicium artem hanc eiuſque dignitatem ignorantium non reformidabo. Hippias apud* Diuinum *Platonem tanquam de magno quodam eóque præſtanti bono gloriatur, poſſe ſe quinquaginta nomina ſemel audita recitare, at* Tu *magis, ſi liceat, gloriari potes, qui non quinquaginta duntaxat, ſed centum vocabula vnius quadrantis horæ ſpatio memoriæ committis, ac quocunque tandem libet ordine refers, multi* ἀδύνατον *exiſtimant verbo tenus huius artis præſidio textum continuum repeti poſſe, idque* Tullius *difficile arbitratur. at Tu illud facile factu inquis, & ſpatio quartæ partis*

vnius

vnius horæ integrum caput ex nouo inſtrumento memoriæ mandas, & verbo tenus quocunque ordine repetis, cuius egomet auritus ſum teſtis. Frequentes ad cælum vſque extollunt Iulium Cæſarem, quod pluribus ſcribis diuerſas dictauerit Epiſtolas, at Tu diuerſiſsimas omnino diſcrepantéſque inter ſe materias quatuor ac fortaſsis etiam plures, ſi ita opus foret, dictare potes. Pergas igitur vt facis in hoc ſtudio Generoſe admodum Domine, Téque aliquando toti terrarum orbi admirabilem reddes, & Corſicum illum adoleſcentem quem tanto opere extollit ob artem memoriæ lib. 3. Varia. lect. M. Antonius Muretus, longe ſuperabis. Quod ſi in his etiam quæ nunc ad te porto aliquid non indignum Tuo acumine repereris. magno id mihi honori futurum Generoſiſsimos Tuos impetus meis quibuſcunque conatibus augeri. Sin hîc dictum nihil quod non abs Te priùs abundè cognitum ſit

animi

animi ſaltem obſeruantis teſſeram hanc Tibi eſſe iube, & eo quo cæpiſti fauore me impoſterum quoque perſequi non dedignere.

Tuæ Generoſitatis Cliens

IOANNES Paëpp.

PEr actum publicum coram Notario iurato. D. Ioannes à Paëpp Galbaicus. authot præſentis libri, cedit, & reſignat D. Bartholomæo Vincentio ciui & Bibliopolæ Lugdunenſi Priuilegium Cæſareum & omnia iura, tam præſentia quam futura, quæque habet & habere poterit, idq; per ſpatium decem annorum inchoando & computando ab ipſo die quo Impreſſio fuerit abſoluta.

Extraict du Priuilege du Roy.

SVyuãt le priuilege & mãdemẽt de S.M. à tous Preuoſts des terres de ſon obeiſſance & à tous ſes amés Iuſticiers & Officiers, & à chacun d'eux ainſi qu'il appartiendra, eſt permis à Barthelemy Vincent Marchand Libraire à Lyon d'Imprimer vendre & debiter les liures intitulez. *Fundamenta Artificialis memoriæ. Vita Ciceronis in Epitomen ſecundum artem Mnemonicam redacta. Et εἰσαγωγή ſeu introductio in Artificioſam memoriam.* durant le temps & eſpace de neuf ans à commencer du iour & datte de ladite Impreſſion paracheuée, auec deffences à toutes perſonnes de quelque eſtat, vacation & condition qu'ils ſoyent d'en vendre ou debiter ny d'en eſtre ſaiſi d'vn ou pluſieurs exemplaires autres que de ceux Imprimés par ledit Vincent à peyne de confiſcation des exemplaires, & autres peines portées par iceluy, qui fuſt donné à Paris les iour, mois & an y contenu, Signé & deuement ſeellé du grand ſeel de cire iaune.

Acheué d'Imprimer le dixieme Mars 1618.

DIALOGVS PRIMVS.

DE DEFINITIONE *Artificioſæ Memoriæ eiúſque fundamentis.*

DVM ex Italia Lugdunum Gallorum reuertor feſſus & fractus viribus ob itineris diuturnitatem, montium aſperitatem, mariſque fluctus innumerabiles; contigit vt quidam meorum neceſſariorum, cuius conſuetudine iam pridem familiariſſimè vſus eram, cùm ob ſingularem in Philoſophia ſubtilitatem, tum ob incredibilem morum ſuauitatem, me inuiſeret; & quò terrarum ſub hieme cogitarem rogaret, cui cum vlterius me perrecturum indicarem, in hæc verba prorupit. Si iniurioſus in te ac in valetudinem

tuam eſſe velis, ac hoc periculoſo, & inconſtanti tempeſtate te itineri committere fac eſſe; ſed vt in amicitiam injurioſus ſis mihi perſuadere non poſſum.

Quare pro mutuo noſtro amore à te obnixè peto, vt hîc pauco ſubſiſtas tempore vires collecturus, clementiorem auram expectaturus, ac amicitiam noſtram confirmaturus; atque ego quot diebus te conueniam nonnulla interrogaturus, ſcio enim te *Philomuſam*, ac ideo doctiſſimos quoſque ſuprà rebus excellentioribus in Latio conſuluiſſe: ac tu ſimiliter me harum rerum auidiſſimum *Philoſophum* non ignoras. Cui ego quamquam abituriam, tamen nonnihil temporis amicis dandum probè noui, ideoque vnum alterumve propter te hîc ſubſiſtere diem non detrectabo.

Philoſophus. O rem mihi longè gratiſſimam, ideoque ex templo domum me conferam, ac pectus meum variis interrogationibus onerabo: tu vt reſpõſionibus probè inſtructus ſis, videto.

Philomuſa. Vt τοῖς φίλοις τὰ δίκαια βοηθεῖν ſemper mei muneris putaui, ſic te viciſſim rogarim, vt ne altiora me quæſiceri

fieris.

Philoſophus. En tibi adſum τὶ καινὸν te-cum ex Italia aſportas?

Philom. Nihil eſt ſi ex me expectes quæ equo aſportantur, nam harũ rerum licet multa conſuliſſem à me in Gallia Narbonenſi ablata fuiſſent; ſi vero iſtorum quid deſideres, quæ neque afferri, neque ſurripi poſſunt, ea tibi communicare non detrectabo.

Philos. Hæc ego appeto, iſta animum philoſophi negligere non ignoras, rogo igitur officinam tuam tandem aperias, ac quid de Artificiali memoria in ea habeas mihi exponas.

Philom. Congruenter, conuenienterque ſanè de Artificiali inquiris memoria, cum de naturali ſatis dilucidè, claréque quà Philoſophi, quà Medici poſteris ſcripta reliquêre, iſtam autem tàm obſcurè Ariſtoteles, Cicero, D. Thomas tractauêre, vt & oculatiſſimi quique in hiſce ſe cæcutire profiteantur, nec iniuria. videbat enim ſe huius artis præſidio alios in ſcientijs multis paraſãguis ſuperare, ab omnibuſq; ſuſpici, quin imo hoc anno tres hac ſuper re in luce emiſſi

ſunt tractatuli, alter Lugduni Gallorum, alter Coloniæ ſecundum Lugdunenſe exemplar. Tertius Francofurti, qui omnes vt Schenckelium ducem ſequuntur; ſic ab eiuſdem obſcuritate diſcedere, & aliquid ante hac inauditum in medium proferre nefas arbitrantur.

Philoſop. O verba veriſſima, & candidi ingenuique animi tui indicia apertiſſima: nam & ego hos non volitantibus oculis percurri, ſed ſedula mentis intentione bis térue examinaui, nec tamen ſine te intelligere potui.

At eſt quod mirer cur tibi ipſi cauſam dicas, cum Lugdunenſem editionem à te profectam facilè coniectura aſſecutus ſim.

Philomu. Mirari deſine, nam erant nonnulli zoili momi inanes ariſtarchi, ridiculi critici, qui in ipſo veſtibulo mihi fœciale bellum indicebant; & præſentem virulentis liuidæ linguæ iaculis impetebant, ac tantum theſuarum publici iuris fieri nefas aiebant, vobiſque tam excellentem artem omnino patefactam iri inuidebant: ſed cum

αἱ δεύτεραι φροντίδες σοφώτεραι, ac cum nobiliora ingenia in his reuoluendis & coemendis iacturam facere doleam, non dubitabo tibi candidè ipſa artis fundamenta aperire, & ad oculum figuris ipſis demonſtrare. Nam omnia tibi pro dignitate demonſtrare, nec huiuſce eſt temporis, nec occaſionis cum nullum prorſus ad manum habeam librum, nonnulla enim meorum ſcriptorum à meo quodam amico Pariſios in mea abſentia ſunt aſportata, nonnulla à me in vrbe relicta.

Philos. Quid me moraris? quid plus in me igniculis huius artis à Principibus omnium facultatum Ariſtotele. Cic. Quintil. D. Thoma ab ipſa pueritia accenſis fomenti addis? cum abundè ſatis ipſa neceſſitas hos accendat, aduertens totam in me peſſum ire memoriam?

Philom. Itáne hebeſcit tibi memoria? En tibi præſcriptum à Franciſco Petrarcha in libro de aduerſa fortuna præſentiſſimum medium. *Si tibi memoria fluxa fuerit*, inquit, *diligentia & artificio eam ſtringe cunctis memoriæ in-*

geniique defectibus occurrit induſtria, nil patitur perire nil minui: hæc eſt quæ Philoſophos ac Poetas ſenes virentiſſimo ingenio ac ſtylo, hæc eſt quæ decrepitos oratores voce valida validiſque lateribus ac tenaci memoria, ſeruare poteſt. Vnde ſi tibi infida memoria eſt noli ipſi fidere: ſæpe calculum cum ipſa pone: quicquid credideris ſtatim exige, hoc vtere ſi ſanam mederi vis memoriam, medio; ſi autem morborum vi, ac ſæuitia labefactata fuerit Alſtedium conſulas lib. 1. Sui Syſtematis, vel medicos adeas, qui extra hunc caſum vt ſanæ ſuis remediis temperatæque adiumento eſſe poſſint memoriæ mihi nullis probarint rationibus.

Philos. Quæ eſt igitur hæc diligentia? quod artificium?

Philom. Eſt illa quæ Ciceroni Memoria artificioſa ſeu mnemonica dicitur D. Thomæ memoria non ſolum à natura proficiſcens, ſed habens plurimum artis & induſtriæ. aliis memoria artificialis, aliis mnemologia, aliis denique aliis nominibus eam compellare libuit.

Philos. Quæ ſunt huius artis fundamenta?

Philom. Hæc ex eius definitione percipias oportet, quæ ſic apud Ariſtotelem legitur: *Memoria eſt poſitio ſub ordine & frequens meditatio, memoriam ſaltans in remiſcendo.* A qua haud longe abit Tullius. *Memoria*, inquit, *artificioſa conſtat ex locis & imaginibus.* Quod quippe Tullio ex locis appellatur, hoc Ariſtoteli poſitio ſub ordine dicitur; quod iſti ex imaginibus, hoc huic frequens meditatio vocatur. Aduertis igitur ſi non vulgi trutina, ſed ingenioſorum ſtatera horum duorum in ſua quiſque facultate Principum deſcriptiones ponderes. Fundamenta quibus nobiliſſima illa architectura ceu baſi innititur eſſe Locum, Ordinem, Imaginem, loci ordinis imaginiſque artificioſam diſpoſitionem ſeu inuentionem, vt facilè per hanc, rem, in memoriam reuocemus, per iſtum quocunque ordine promptè repetamus, per illum nobis præſentem faciamus cũ volumus, & nos ad ſpatiũ cui res cõmendata fuerat, reflectamus: ſed vt hæc melius aduertas, ſedulo te ad Theologorũ Principis verba perſcrutãda conuertas, & hunc ne latum quidẽ vnguem

ab his deflectere reperies. Sic in ſumma Theologiæ 2. 2. q. 49. A. 1. R. ad 2. ſcribentis ſicuti Prudentia aptitudinem quidem habet ex natura, ſed eius complementum eſt ex exercitio vel gratia; ita (vt Tullius dicit in ſua Rhetorica) memoria non ſolum à natura proficiſcitur, ſed etiam habet plurimum artis & induſtriæ; & ſunt quatuor per quæ homo bene proficit in memorando, quorum primum eſt, vt eorum quæ vult memorari quaſdam ſimilitudines aſſumat conuenientes, nec tamen omnino aſſuetas; quia eorum quæ ſunt inconſueta magis memoramur; & ſic in eis animus magis ac vehementius detinetur: ex quo fit vt eorum quæ in pueritia vidimus, magis memoremur. Ideo autem neceſſaria eſt huiuſmodi ſimilitudinum aut imaginum inuentio, quia inuentiones ſimplices & ſpirituales facilius ex animo elabuntur, niſi quibuſdam ſimilitudinibus corporalibus alligentur: quia humana cognitio potẽtior eſt circa ſenſibilia. Secundum vt homo ea quæ memoriter vult tenere, ſua conſideratione ordinatè diſponat, vt ex vno memorato facilè

ad aliud procedatur: vnde Philoſophus de memoria. A locis videmur reminiſci aliquando: cauſa autem eſt quia velociter ab alio in aliud veniunt. Tertium vt homo ſollicitudinem apponat, & affectum adhibeat ad ea quæ vult memorari: quia quanto aliquid magis fuerit impreſſum animo, tanto minus elabitur: vt Tullius dicit in ſua Rhet. quod ſolitudo conſeruet integras ſimulachrorum figuras. Quartum quod ea frequenter meditemur, quæ volumus memorari: vnde Philoſophus de memoria, quod meditationes memoriam ſaluent: quia vt in eodem libro dicitur: Conſuetudo eſt quaſi natura, vnde multoties, quæ intelligimus cito reminiſcimur, quaſi naturali quodam ordine, ab vno ad aliud procedentes. Hactenus D. Thomas. Sunt inquam huius tam admirabilis, ac planæ diuinæ bibliothecæ fundamenta principalia. Locus, Ordo, Imago, vt ex hiſce tribus artium coryphæis ingenioſioribus colligere licet, alios miſſos facio: ſi hi tres duntaxat nobiſcum faciant, facillime ignauorum & oblatrantium infirma tela

horum vmbone excipiam & arcebo. Sunt enim ſemper ignaui qui ingenuas artes inſectantur, quas ſe aſſequi poſſe deſperant, vt inquit Theologus ille eximius in hac materia. Sunt rabuli, vt medicus ille expertiſſimus ait, qui optima quæque ignota maledictis proſcindunt. Sunt inertes vt eodem illos cum Cicerone compellem nomine, qui hanc artem conuitiis lacerant, præſertim cum eam à Cicerone, Ariſtotele, D. Thoma, omnibus denique excellentioris doctrinæ viris magno in pretio habitam excultamque intelligant, vel ſi adhuc non intelligant, ab horum lectione arcendi ſunt & ad haram ac ſtiuam amandandi. Sed miror cur eidem non & Logicam artificialem nigro calculo notent; vt enim Logica Artificioſa intellectui rerum cognitionem, ſecurius venatur; ſic artificioſa memoria acquiſitam ac comparatam cognitionem tenacius conſeruat ac tuetur naturali: quare Alſtedius non minus hanc ad omnes artes ſeu diſciplinas, quam iſtam ad nonnullas neceſſariam probat. Sed hæc tibi vt Philoſopho acutiori altius examinanda relinquo;

linquo; mihi vt amatori ſcientiarum adhuc impolito indoctoque ſufficit audita & intellecta tibi fideliter, candidè, ſimpliciterque huius artis ſecundum hos doctores referre fundamenta, quæ ſunt Locus, Ordo, Imago; at ſecundum me imago duntaxat ſimpliciter loquendo neceſſaria eſt, qui ſi tibi placet modus, eſt quod mihi gratuler, ſed de hoc alias. Eſt vero Locus chartæ inſtar, Ordo linearum, imago characterum, ſi itaque rectas lineas, elegantes characteres formare deſideres, polita terſaque tibi comparanda eſt charta: ſic ſi in hac arte excellere deſideres conuenientia, commodaque tibi inquirenda adaptandaque ſunt loca.

DIALOGVS II.

De locis ſeu ſubiectis imaginum.

P*Hiloſoph.* Satis ſuperque ex hiſce eximiis percepi doctoribus. Locum primam eſſe baſim artis, at næ magno me mactaueris munere, ſi huius deſcriptionem, quantitatem, qualitatem, reliquaque accidentia aperueris.

Philom. Locus eſt ſubiectum imaginum, ſeu ſpatium in quo imagines ponas neceſſe eſt. Loca multiplicia ſunt, vel naturalia, vel artificio contexta, vel deniq; miſta. Naturalia ſunt quæ nihil penitus debent arti, induſtriæque humanæ; ſed ab omnium rerum molitore producta ſunt, quorum nonnulla æterna, nonnulla caduca inuenies. Æterna ſunt Cœli, aſtra, firmamentum in quo ſumunt 12. ſigna circuli Zodiaci, quæ repræſentantur figuris, Arietis, Tauri, Geminorum, Cancri, Leonis, Virginis, &c. in quibus ali

aliqua cum laude & fructu aſtronomus verſari poterit, vt de Sceptio Metrodoro ſcriptis relictum eſt, quem ob peritiam artis memoriæ ſummo opere extollit Tullius.

Caduca ſunt mobilia vel immobilia. Mobilia, animalia, homines, leones, equi, piſces &c. Immobilia artificialia vel naturalia. Artificialia ciuitates, opida, arces, & hæc nõnulli in chartis geographicis ſumunt variis coloribus depictis E. G. in Brabantiæ, Cliuiæ, Auſtriæq; tabulis. Artificialia item ſunt libri magni ac explicati, in quibus vna pagina numero arithmetico ab alia diſtinguitur.

Naturalia ſunt montes, arbores, ſiluæ. Elementum aëris, ignis, terræ, aquæ. Laudabilis videtur ille modus quo nonnulli vtuntur, qui Pontificum, Imperatorum, vel Regum nomina memoriæ commendarunt, iiſque magnas tabulas in manibus affingunt, ac in his quinque nouem, vel decem loca ſumunt. Loca vel plana vel curua ſint (nam circularis figura non memoriæ ſed intellectui, vt ait Lullius, accommodata eſt) quanquam non nemo cylindracea multorum late-

rum vſus ſit, non tamen hæc æquè commodè ad vſum artis vulgarem adhiberi poteſt. planam autem reliquis omnibus præſtare, noſtra, penéq; omnibus recepta eſt ſententia, quare maximè probatur loca ſumere in cubiculis, vel frõtibus ędiũ. Cæterũ minimè operæ pretium exiſtimo in iis conceptus inſitos & aduentitios aſſumere, quibus vſi ſunt auctores manu ſcripti duo, mihi in bibliotheca Vaticana lecti, & ſummo pretio à Cardinale ac alio quodã Principe comparati, quibus eidẽ libri licet manu ſcripti dedicati erant, cum ordo noſter ſatis ac promptè numerum quà intercalarẽ quà retrogradum cõmonſtret; quapropter iſti inſiti conceptus aſſumpti poſtquam ordinis noſtri ignari erant.

Philos. Plurima mihi de conceptibus inſitis & aduentitiis audita ſũt quare volupe eſſet eorũ ex te intelligere vſum.

Philom. Eum paucis percipe, centum pauciores aut plures res facile ſub ſensũ viſus cadentes ſibi reddunt familiares, ac eos in angulis cubiculorum, aut in alio naturali ordine à Cicerone vſurpato collocant, hiſce rebus alias quas in præ-

ſentia

ſentia memoriæ committere volunt apponunt, vt ex notis rebus facilè in ignotarum notitiã ac numerũ deueniant. V. G. In primo cubiculi angulo ponũt cultrũ, In ſecundo pileum, in tertio aquã, in quarto os, in quinto vel medio cubiculo baculum, ac ſic in cæteris, & hæc vocant loca ſiue conceptus inſitos. Si in animo ſit Imperatorũ nomina memoriæ concredere. Cultro ſeu primo loco apponũt Iulium Cæſarem cultro occidi, vel ſimili memoriã excitãte actione, iuxta pileum ideſt ſecundũ locũ collocant Auguſtum, cui galerus vel mitra imponatur, apud aquã ſiue Tiberim Tiberium in eo hærãnte, &c. ac hos conceptus aduentitios vel extrinſecos; iſtos inſitos appellare libuit, qui aliis rebus duntaxat famulantur, his ſi vti placeat, commodiores iſtis à me dictis, tibi ſuggeram.

Philos. Audire perplacet, quin etiam vti ſi aliqua inde hauriri poſſit vtilitas.

Philom. Si hos vſurpare in animo ſit, tales tibi ſum auctor vt aſſumas conceptus inſitos, qui facillimè memoriæ mandentur; non enim ſui ſed extrinſecorum conceptuum gratia

com-

comparantur, quales ſunt Artifices quibus addatur organum proprium, patiẽs, opus, vel aliud organum cuique propriũ, vt in primo cubiculo, primo pariete, primo angulo ponatur.

1. Aurifaber. 2. aurum. 3. annulus. 4. follis. 5. fornax. 6. Barbitonſor. 7. barba. 8. nouacula. 9. forfex, 10. ſpeculum.

11. Chymicus. 12. Alembicum. 13. Herba. 14. lapis. 15. Oleum.

16. Dapifer. 17. Amphora. 18. Dapes. 19. Poculum 20. ſcutella.

Hæc popas in primo cubiculo, non enim mihi probatur illorum methodus, qui in menſa vel pauimento reliqua capiunt loca.

21. Excuſor monetæ 22. Typus. 23. Moneta 24. Argentum 25. Stultus.

26. Faber. 27. malleus. 28. Clauus. 29. incus. 30. equus.

31. Geometra 32. radius. 33. quadratum. 34. aſtrolabium. 35. baculus.

36. Hiſtrio. 37. Aulæa. 38. Scena 39. ficta facies 40, Inſtrumenta muſica.

---

41. Impreſſor librorum. 42. Prelum 43.

Æneæ literæ 44. charta 45. liber. 46. Lictor. 47. Faſcis. 48. ſecuris 49. virgæ 50. gladius.

51. Medicus. 52. Matellio 53. Vrina. 54. toga talaris 55. catena aurea.

56. Nauta. 57. Nauis. 58. Remus. 59. Antennis 60. velum.

---

61. Opilio 62. Pedum 63. lac. 64. caſeus 65. ouis. 66. Pictor 67. Penicillum 68. Color 69. fidelia 70. Imago.

71. Quadruplator 72. Iudex 73. literæ, 74. teſtes 75. quatuor aurei.

76. Rex 77. Corona 78. ſceptrum 79. thronus 80 ampla aula.

---

81. Sutor. 82. Culter ſutorius 83. Corium 84. Calceus. 85. Atramentum.

86. Tinctor. 87. Cacabus 88. color 89. baculus 90 Pannus.

91. Veſpillo 92. Capulum. 93. Cadauer 94. ſepulchrum. 95. Candelæ accenſæ.

96. Xylini textor. 97. Pecten 98. bombyx 99. filum bombycinum. 100. Araneæ.

En

En centum conceptus inſiti, quos ſecundum meam opinionem in quinque pones cubiculis, qui vbi probe tibi cogniti fuerint. His apponas inſigni aliqua actione conceptus aduentitios, & expeditam notabis rationem hos quocumque tandem libuerit ordine, iſtorum auxilio repetendi. Si plures conceptus inſitos tibi comparare deſideres, tales aſſumas velim qui aliqua cõnexione inter ſe coniuncti ſunt. V.G. familias quaſdã. Vt Pater ſit in primo angulo. Mater ſecundo. Filius tertio. Filia quarto. Ancilla in medio pariete, vel potius ipſe pater familias in medio ponatur, & ſic in cæteris.

Porro hi conceptus inſiti, quãquã magno ſint adiumento memoriæ, nonnulluſque his inſtructus multis paraſanguis omni arte deſtitutos ſuperet; tamen cum multo cõmodior ratio iniri poſſit, minime in his tibi acquieſcendum exiſtimo. Et quamuis non ſim eâdem cũ illis mertibus ſim naui, qui triplicem memoriã in artificiali neceſſariã argumẽtis mihi probare conati sũt, quippe loci, imaginis, rei; diſpoſui naſum ſecare fœtentem timeat qui ſtrumoſus eſt Phyſices profeſſor, ac ideo

ideo artificialē naturali multo difficiliorem, hic cūm ipsâ arrogātiâ. licet demiſſi animi faciem præferebat refutatus ſit, auctoritatē Cic. Ariſt. ac Thomę Aquinatis contēnens, & ſe his ingenio & eruditione nō inferiorē inſinuās; pręſertim cū nedū à primo limine hāc artē vt propriis verbis abūde declarabat, deguſtaſſet; ac ideo de eo appoſitè dici potuiſſet (Ars nō habet cōtēptorē niſi ignorantē) quāuis inquam huic non aſſentiar; tamen cum melior faciliorque haberi poſsit modus, eadem ſine locis quæ illorum adminiculo fiunt, præſtandi, hunc tibi ambabus manibus amplectendum cenſeo.

Philoſ. Dic mihi ſodes hunc modum.

Philom. Appoſitè ſanè dicis ſi audes, nam modum poſt hominum memoriam inauditum, ac nedum vlli cognitum alteri communicare ſummi amoris eſt teſtimonium: ac cum moderatum tuum animum in his occultādis probe nouerim, eum tibi aperire non detrectabo.

Philoſ. Secretum meum mihi etiam atque etiam cogito, ac ideo nihil eſt quod pertimeſcas. ſcio enim artes eo gratiores acceptioreſue quo rariores ac faciliores.

Philom.

Philom. Modus eſt, quo ſine locis conceptibuſque tibi multo faciliorem ordinẽ reddere potes: ſi duntaxat vnum Alphabetum tibi familiare, vel horum, ſui gratia facere velis. Alphabetum hoc continet in vnoquoque grammate quinque nomina propria vel appellatiua loco primi parietis, ac pro primo loco, habet vocalem A. pro ſecundo E. pro tertio I. pro quarto O. pro quinto V. vocalem vel cõſonantem. Poteriſque tibi in hoc Alphabeto centum comparare nomina, qui ſexcentorum locorum inſtar erunt, ſi quippe cuique tabulam prima vice ſub capite, ſecunda in dextra, tertia in ſiniſtra, quarta ſub pede dextro, quinta ſub ſiniſtro affinxeris.

Accipe

ACcipe huiuſcemodi Alphabetum raptim tui in gratiam ex propria officina depromptum,cuius adiumento, præter alia quamplurima commoda & vtilitates quas ſecum ſedulo conſiderantibus affert, etiam Oratio, Concio, textus denique continuus verbo tenus addiſci poteſt. ne autem id te ſine labore

&

& exercitio longiore aſſecuturũ putes, niſi plane diuino prǣditus ſis ingenio. Quare ſicut appoſitè admodũ Euagrius inquit, Abſurdum eſſe eum qui perſequatur honores fugere labores è quibus naſcuntur honores, ita & ego iure optimo dicere poſſum. Abſurdum eſſe exiſtimare ſine exercitio & labore acquirere velle memoriam artificioſam, quę tam compendioſum & expeditum omnes artes ac facultates addiſcendi oſtendit tramitem.

1. *Adamus, Andreas, Arrius, Antonius, Albumazar.*
6. *Bartholomæus, Bernardus, Biblicus, Bonifacius, Budæus.*
10. *Carolus, Cæſar, Chriſtus, Conradus, Cunibertus.*
16. *Daniel, Deodatus, Dionyſius, Dominicus, Durandus.*
20. *Eraſmus, Euerhardus, Elias, Eroſtratus, Eduardus.*
26. *Franciſcus, Ferdinandus, Fridericus, Florentinus, Fuluius.*
30. *Gabriel, Gerardus, Gisbertus, Godofridus, Guilhelmus.*

36. *Hadrianus, Henricus, Hieronymus, Honorius, Hubertus.*
40. *Iacobus, Ieſus, Iſidorus, Ioannes, Iulius.*
46. *Lambertus, Leonardus, Lizander, Lotharius, Ludouicus.*
50. *Matthias, Mercurius, Michael, Moab, Mutius.*
56. *Narciſſus, Nero, Nicolaus, Noë, Numa.*
60. *Olaus, Oreſtes, Origenes, Otto, Ouidius.*
66. *Paulus, Petrus, Philippus, Polycarpus, Plutarchus.*
70. *Quadratus, Quercitanus, Quirinus, Quodlibetarius, Quurius.*
76. *Raphaël, Remigius, Richardus, Robertus, Rudolphus.*
80. *Salomon, Sebaſtianus, Simon, Solon, Studius.*
86. *Thadæus, Theodorus, Tilmanus, Thomas, Tullius.*
90. *Valentinus, Veſpaſianus, Vincentius, Vdo, Vrſus.*
96. *Xanthus, Xerxes, Xyſtus, Xophocles, Xuchites.*

Eſt & hoc alphabetum ad alios vſus accommodatum, primò vt in vnoquoque nomine proprio tanquam in pariete nouem

nouem ſumas loca, hoc ordine; vt primus pes pro primo nobis ſit loco; femur pro ſecundo, manus dextra pro tertio, humerus deinde quartus ſit locus, caput quintus, humerus item ſiniſter ſextus, leua ſeptimus, femur autem octauus, & pes ſiniſter nonus, vt in ſupra poſita ſecunda figura videre eſt.

Secundò ad nomina non intellecta ſiue peregrina (præter alios quatuor modos paſſim notos) memoriæ commendanda. Si ignotum vocabulum A T A in mentis ſcrinium reponere deſideres Adamum & Tadeum ἀκεφάλους ſimul in loco conſtituas. *Si Italicum ancora. Andream, Conradum, Raphaëlem pariter ſine capitibus, & ſic in cæteris.*

Hoc alphabetum aliorum gratia addiſcitur, ſed ſi alphabetum quod & ſui & aliorum gratia addiſcitur habere deſideres ſimile tibi in illa lingua compares ignotum quam addiſcere exoptas. V. G. In hæbraica ex hæbraicis vocabulis tibi ignotis, vel Græca ex græcis. Italica, Hiſpanica, Sed exemplum accipe vnius cubiculi in Gallica lingua, quod mihi ex gallicis vocabulis quondam

ignotis

ignotis & quibus minus vſitatis vel tantum in certis locis vſurpari ſolitis conſtruxi.

---

1. *Abayenr*, blatero 2. *Abbreuer*, aquare, aquatum ire. 3. *Abri*, apricus locus. 4. *Aborder* applicare. 5. *Affubler* amicire.

---

6. *Babillard*. blatero. 9. *Begue*, balbus, lingua hęſitãs. 8. *Bigot*. ſuperſtitioſus, hypocrita. 9 *Bondir*. reſilire 10. *Bugler*, mugire.

---

11. *Cabaret*. popina. 12. *Cerceau*. circulus. 13. *Cigale*. cicada. 14. *Congé*. copia, venia. 15. *Cuider*. opinari.

---

16. *Dandin*. ineptus. 17. *Desbris*, Confractio. 18. *Diſeteux*. Egens, Indigens. 19. *Dommage*, diſpendium, incommodum, 20. *Dueil*. comploratus, luctus.

---

21. *Effacer*. delere, obliterare. 22. *Emmener*. conducere, abducere. 23. *Emmieller*. Blandiri. 24. *Empoiſonneur*. Veneficus. 25. *Embuſches*, inſidiæ.

---

26. *Fange*, Eluuies, lutum. 27. *Felon*. atrox. 28. *Friſon*. horror. 29. *Fouët*. flagrum, maſtix. 30. *Futaine* Xylinum.

---

31. *Gaber*, nugari 32. *Genouillee*. gramen.

33. *Gibbet.* patibulum, crux. 34. *Gober*, glutire, vorare. 35. *Guerdon.* præmium, remuneratio.

---

36. *Haine* odium, inuidia. 37. *Herſer.* occare. 38. *Hibou* vlula, bubo. 39. *Hobin.* aſturco, equus tolutarius. 40. *Huile* oleum.

---

41. *Iadis*, olim, 42. *Intereſt* verſura. 43. *Impiteux* impius, immiſericors. 44. *Ioli.* Elegans, bellus. 45. *Iuif.* Iudæus.

---

46. *Laiton* aurichalcum. 47. *Legier*, citus, velox, celer. 48. *Licol* laqueus. 49. *Loir* glis gliris 50. *Lunette.* ſpecillum, conſpicillum.

---

51. *Maillon.* nodus. 52. *Mener* ducere, dedere, 53. *Millan* miluus. 54. *Moineau.* paſcer. 55. *Mutin* ſeditioſus, tumultuoſus.

---

56. *Naurer.* Vulnerare, ſauciare. 57 *Neud* nodus. 58. *Niuer*, librare, ponderare. 59. *Noiſer* altercari. 60. *Nuire* nocere.

---

61. *Offrande.* libatio. 62. *Ordement* fœdè,

de, Spurcè 63. *Oiſif* deſidioſus. 64. *Ondoyer* flutuare, 65. *Ouurage* opificium.

66. *Paiſtre*, paſcere, carpere herbam 67. *Peureus*. imbellis, pauidus, meticuloſus. 68. *Piſſat*, vrina 69. *Porche*. atriolum, porticus. 70. *Pucelle* Virgo.

71. *Quaqueteur*, garrulus. 72. *Queſter*. mendicare, ſtipem cogere. 73. *Quine* ſcipio. 74. *Quoter* præcidere 75. *Quoy*. hem!

76. *Railleur*. facetoſus, dicax. 77. *Reſuer* delirus. 78. *Ribault* adulter 79. *Roue* rota. 80. *Ruiſſeau*. riuulus.

HAbes hic octoginta vocabula loco quatuor cubiculorum, tu commodiorem teipſum iuuandi facilè rationem inuenies, ſi namque huius generis alphabeta in omnibus linguis quas addiſcere deſideras tibi familiaria feceris, habebis enim præter fructum haud contemnendum, loca ſanè quamplurima, vel illorum vices gerentes dictiones. Interim alphabetum ſequens pro inſitis conceptibus, locis, ordine, & loco inſitorum conceptuum vtiliſſimum erit.

*Aratrum Aper Apis Aſtrolabium A-
gnus.*
*Balneator Bellator Bibliopola Bombarda
Bubulus.*
*Cardinalis Cerdo Chirurgus Colonus Cur-
rus.*
Dapifer Decanus Diſpenſator Doctor Dux.
*Edituus Elephas Epiſcopus Exorciſta E-
quus.*
Faber Fœnerator Figulus Fornax Fumus.
*Gardianus Geometer Gigas Globus Guber-
nator.*
Haſta Herbarius Hiſtrio Hoſpes Humus.
*Janitor Jentaculum Inſtitor Ioculator Iuri-
ſta.*
Laniſta Legatus Lictor Lotrix Luſor.
*Macellarius Medicus Miles Molitor Mu-
ſicus.*
Nauta Neruus Nix Nobilis Nuncius.
*Orator Obſtetrix Oſtiarius Oblocutor O-
uis.*
Paſtor Pellis Pictor Poſtis Pugio.
*Quadriga Quæſtor Quiſquilia Quodlibe-
tarius Quuſtos.*
Radix Rhetor Riuulus Rota Ruſticus.
Sartor Serpens Signifer Sol Sutor.
Tabellarius Tectum Tinctor Tonſor Tuba.

Vas

Vas Venator Vigil Vomer Vulpes.
Zacharias Zelotes Zinziber Zona Zythum.

Hæc alphabeta ſi ſanè intelligas & familiaria tibi feceris locorum ordinumque inſtar eſſe poterunt.

Eſt & alius modus quo ſine inſitis conceptibus eadem fieri poſſunt quæ per illos fiunt, qui his familiarior & certior eſt. Sed eum ſic habeto.

In ſingulis parietum locis finge operationem corpoream exerceri; ac has operationum fictiones, non ſecus quam conceptus inſitos & loca memoria recondere oportet, vt operationes recto retrogrado perturbatóque ordine expeditè repetere poſſis: hoc vt facilius præſtes, pictura inſtrumentorum agentium patientium, aut loci harum actionum plurimum conducet. Enimverò delineatio quorumlibet conceptuum inſitorum, aut rerum potius conceptarum multum confert, vt eædem memoriæ inhæreant, vt enim viſa imprimis pathemata mouent, ſic & facillimè in ærario memoriæ reponuntur. Operationes vel actiones corporeas voco non eas

modo, qua Ariſt. lib. 2 de generatione hoc nomine dignatus eſt; verum etiam alias omnes quæ è quauis ſpecie motus oriuntur. Quare huiuſmodi actiones ſex erunt: generare, corrumpere, augere, diminuere, localiter mouere, alterare. Porro generationem & corruptionem duplicem ſtatuere hîc potes, ſcilicet propriam & impropriam; hæc eſt artificialis, iſta naturalis.

Rurſus aliquid generatur & corrumpitur, aut ſecundum ſe totum, aut ſecundum partem. E. G. aut totus Socrates gignitur, vel interit, vel naſum amittit, vel amiſſus ſectione è brachio reſtituitur. Accretio pari ratione alia eſt propria corporum viuentium, alia impropria cuiuſvis corporis, cuius generis eſt fluminum per imbres & liquatas niues incrementum: poteſt autem viſus in accretione impropria partem appoſitam ab ea cui adiungitur diſcernere. Notiſſima eſt motus localis in quatuor ſpecies diuiſio, prima eſt tractio, ſecunda pulſio, tertia vectio, quarta rotatio.

Denique alteratio alia eſt perfecta, alia corruptiua, in iſta nihil

hil amittitur ſed forma accidentalis acquiritur, in hac vero qualitas vna alteri ſuccedit. Sed quemadmodum corporum inſiti conceptus duplices vſurpari poſſunt ita & actionum. nã vel actiones aſſumuntur, quarum memoria non propter ſe expetitur, vel quæ ſui gratia optandæ ſunt. prioris generis aliquas accipio, poſterioris deinde è chirurgia, & arte chymica depromptas ſubiungam.

CATALOGVS
PRIORIS GENERIS.

I. p.	Perſona	Operatio	Inſtrumentũ	Adſtans	Adiacens
A	Adamus.	*Obligat vulnus prope Inguina.*	*Tenens Normam.*	*Adamus illi porrigit*	*Myrothecium.*
E	Elias.	*Ignem ſtruit ex quo vipera exſilit.*	*tenens Clymacterem.*	*Elias ſeruus adfert illi*	*Follem.*
I	Irus.	*Equo Inſidens.*	*tenens Calcaria aurea.*	*Irus filius ſtans ſub*	*Arbore.*
O	Otto.	*Dilacerat librum.*	*tenens Cultrum.*	*Otto famulus adfert*	*prælum Bibliopegi.*
V	Vlyſſes.	*Aſinis arat.*	*Rutrum tenens.*	*Vlyſſes apportat*	*Occam.*

2. ſ 3.	Bartholus.	*Ex ſuggeſto concionem habet.*	*enens iblia inaurata.*	*Bartholus tenens*	*tædam.*
Be	Bernardus.	*Puerum virgis cædit.*	*tenens ferulam.*	*Bernardus adfert*	*virgas.*
Bi	Bias.	*calculus ſuppurat.*	*tenens Sphæram.*	*Bias tenet*	*tabellam.*
Bo	Bonauentura.	*menſæ aſsidens opipare cœnat.*	*artocream tenens.*	*Bonauentura adfert*	*foculum.*
Bu	Buſiris.	*pannum ſecum diſcerpit,*	*tenens calculum ſaccharo refertum.*	*Buſiris adfert*	*Vinum.*

3.p.	Perſona.	Operatio.	Inſtrumentū.	Adſtans.	Adiacens.
Ca	Cato.	Cumulū frumenti ęxquo mures exſiliūt verſat.	palnam tenens.	Cato adfert.	medimnum.
Ce	Cerdo.	digladiatur accinctus,	gladio.	Cerdo adſert	anſerem aſſatum.
Ci	Cicero.	Canit vel muſicam exercet.	baculum tenens.	Cicero incumbit	pulpito.
Co	Codrus.	Ingentem campanam pulſat.	tintinabulum tenens,	Codrus tenet,	piſtillum campana
Cu	Curius.	vxorem ſedili verberat	thuribulum tenens.	Curius vlnis tenet	Infantem plorantem

4.p. Da	Daniel.	*puerum calculo laborantem cadit.*	*tenens forficem.*	*Daniel adfert*	*peram inſtrumentis chirurgicis plenam.*
De	Demoſthenes.	*Latrunculis ludit.*	*tenens crumenam aureis refertam.*	*Demoſthenes apportat*	*abacum luſorium.*
Di	Diogenes.	*Cithara ludit.*	*tenens Thecam citharæ.*	*Diogenes docet*	*ſaltare equum.*
Do	Dorus.	*catapultam explodit.*	*thecam pulueram tenens.*	*Dorus adfert*	*ciconiã à ſe occiſam.*
Du	Duellus.	*vaccam mulget.*	*tenens mulctrale.*	*Duellus adducit*	*vitulum.*

I.p.	*Perſona.*	*Operatio.*	*Inſtrumentū.*	*Adſtans.*	*Adiacens.*
Fa	Fabius.	*fimo plauſtrum onerat.*	*tridentem tenens.*	*Fabius adfert*	*feretrum.*
Fe	Feneſtellus.	*capro Inſidet.*	*vexillum tenens.*	*Feneſtella ducit*	*moloſſum.*
Fi	Fidius.	*virginem oſculatur illi donans*	*aciarium aureum.*	*Fidius adfert*	*capitium ſericum rubrum.*
Fo	Fortunatus.	*aluum exonerat dorſo.*	*leporem mortuū geſtat.*	*Fortunatus abigit*	*porcum.*
Fu	Fuluius.	*ouem tondit.*	*tenens forfices.*	*Fuluius tenet*	*vellus.*

2.p. Ga	Gabriel.	regium legit diploma.	tenens poculum aureum.	Gabriel adfert	fruſtum ceræ ſigillaris.
Ge	Gerardus.	clyſtere curat fœminam.	ſiphonem tenens.	Gerardus portat	arcam capite.
Gi	Giraldus.	ſublatis manibus orat Deum.	tenens ſpharulas precatorias.	Giraldus adfert	Crucem Chriſti.
Go	Godefridus.	coquit ceruiſiam.	quaſillum tenens.	Godefridus portat	dolium.
Gu	Gudila.	tondet ſibiipſi crines.	ſpeculum tenens.	Gudila adfert	ſetaceum.

3.p.	*Perſona.*	*Operatio.*	*Inſtrumentũ.*	*Adſtans.*	*Adiacens.*
Ha	Hannibal.	*vrinam contemplatur in vitro.*	*conſpicillum naſo tenens.*	*Hannibal adfert*	*vrinam matula.*
He	Hector.	*fœnum meteus leporem diſſecat.*	*fænijeciam dorſo gerit.*	*Hector conſtruit*	*manipulum.*
Hi	Hieronymus.	*Piſcatur in mare.*	*tenens hamum.*	*Hieronymus tenet*	*Ingentem lucium.*
Ho	Homerus.	*tympanum cauda vulpina pulſat.*	*gerit dorſo tympanum.*	*Homerus ſaltat.*	*cum vrſo.*
Hu	Hugo.	*Camelo inſidet.*	*cornua ceruina tenens.*	*Hugo appertat.*	*ſchalam.*

4.p. *Ia*	Iaco-bus.	*pedibus organo ludit.*	*tenens Chordas.*	*Iacobus tenet humeris*	*Cercopithecum.*
Ie	Iere-mias.	*hominem pedibus cō culcat.*	*Laureas tenens.*	*Ieremias tenet*	*forficem ſartoriam.*
Ii	Iic-cius.	*aſino in ſidet.*	*tenens acinacem diſtrictam.*	*Iiccius adfert.*	*caudam equinam.*
Io	Ioan-nes.	*hominem decollat.*	*tenens aſciam.*	*Ioannes tollit*	*caput abſciſſum.*
Iu	Iu-das.	*patrem dorſo portat.*	*innixus ſcipioni*	*Iudas prait*	*laterna.*

1.p.	Perſo-na.	Opera-tio.	Inſtru-mentũ.	Ad-ſtans.	Adia-cens.
La	Laza-rus.	*ſugit mam-mam.*	*tenet dolo-nem.*	*Lazarus cubicu-lum verrit*	*ſcopis.*
Li	Lem-nius.	*tibia v-triculari canit.*	*pedo inni-tens.*	*Lem-nius ſaltat portans dorſo*	*agnum.*
Le	Li-uius.	*foſſam fodit.*	*tenens ligonem.*	*Liuius adfert*	*capu-lum tym bum.*
Lo	Lo-tha-rius.	*Ingen-tem diſ-ſecat pa-nem.*	*tenens libram.*	*Lotha-rius pa nem dat*	*puero mendi-canti.*
Lu	Lu-canus	*pedem alicui abſcindit*	*tenens ſerram.*	*Lucanus adfert aquam*	*ſitula.*

2.p. Ma	Marius.	net in capite.	tenens rhumbum.	Marius fila inuoluit	girgillo.
Me	Metrodorus.	barbam reſecat	tenens cultrum raſorium.	Metrodorus tenet.	peluim aqua calida plenum.
Mi	Michael	Chartis ludit.	tenens horologium aureum.	Michael tenet.	ſertum.
Mo	Moriſotus.	pedem vulneratum oſtendit.	flabellum tenens.	Moriſotus adfert	puluinum.
Mu	Mutius.	inſiſtens globo cadit ac rumpit caput.	globum mundi tenet.	Mutius accurrit tenens	colum.

ȝ.p.	*Perſona.*	*Operatio.*	*Inſtrumentū.*	*Adſtans.*	*Adiacens.*
Na	Natalis.	*ſeipſum virgis cedit.*	*tenens frondem cerafi.*	*Natalis illi porrigit,*	*petaſonem ſuccidia.*
Ne	Nero.	*ludit lyra.*	*tenens corbem pane plenum.*	*Nero tenet*	*ſiſtrum vel crotalum.*
Ni	Nicolaus.	*tibiam pedib. tenens ludit.*	*furcam tenet.*	*Nicolaus adfert*	*lucanicam.*
No	Noecus	*Vitulum mactat.*	*tenens cotem.*	*Noecus tenet*	*pallem extenſa*
Nu	Numitor.	*farinam ſubigit.*	*tenens Infurnibulum.*	*Numitor prunas extrahit furno.*	*verriculo.*

4.p. *Pa*	Paris.	*bufonem calamo inflat.*	*tenens cande-labrum.*	*Paris adfert*	*emun-ctorium.*
Pe	Pe-trus.	*quercum eradi-cat.*	*tenens ſecurim.*	*Petrus notat cauterio*	*trun-cum.*
Pi	Pi-nel-lus.	*olus cul-tris con-ſcindens digitum cedit.*	*tenet frixo-rium.*	*Pinellus geſtat manu*	*ollam ferream.*
Po	Po lydo-rus.	*veru ver tit.*	*tenens batil-lum.*	*Polydo-rus ad-fert*	*gallum indicū.*
Pu	Pu-blius.	*frumen-tum tri turat.*	*tenens flagel-lum.*	*Publius adfert*	*van-num.*

1.p.	Perſona.	Operatio.	Inſtrumentũ.	Adſtans.	Adiacens.
Qua	Quatius.	tormentum explodit.	igniarium tenens.	Quatius adfert	globum ferreum.
Que	Querulus.	ſtramen conſcidit.	tenens falcem.	Querulus geſtat	haſtam.
Qui	Quintilianus.	aquam è puteo haurit.	vncum tenens.	Quintilianus adfert	vrnam.
Quo	Quotilius.	Se lauat in balneo.	tenens teſtudinem.	Quotilius apportat	ſcabellum.
Quu	Quutelius.	Caput parieti illidit.	clepſydram tenens.	Quutelius adfert.	patinam.

2. p. *Ra*	Rabirius.	*ad annulum currit incitato equo.*	*tenens lanceam.*	*Rabirius tenet.*	*vaginam argenteam*
Re	Remus.	*Ingens ſaxum proiicit.*	*tenens atramentarium.*	*Remus portat.*	*caſtam ceti.*
Ri	Richardus.	*aues noctua capit.*	*tenens clauam fiſſam.*	*Richardus portat.*	*anatem.*
Ro	Rogerius.	*tauro inſidet.*	*tenens caſeum magnum.*	*Rogerius adfert.*	*frenum.*
Ru	Rufinus.	*tranſiturus pontem incidit in aquam.*	*Tenens contum ferreum vno digi o.*	*Rufinus tenet.*	*columbam albam.*

3.p.	Perſona	Operatio	Inſtrumentũ	Adſtans	Adiacens
Sa	Samuel.	*cum muliere litigat.*	*tenens ocreas*	*Samuel. adfert*	*muccineum aureum.*
Se	Seneca.	*cum caniculo ludit.*	*tenens arcum.*	*Seneca tenet*	*numellas.*
Si	Simon.	*Calceos vnguit.*	*tenens endyterium.*	*Simon tenens*	*foculum lecti.*
So	Socrates.	*inſidet rhedæ à duobus canibus tractæ.*	*raſtellum tenens.*	*Socrates tenet*	*baculum gliribus appendentibus*
Su	Surius.	*capiti inſiſtit erectis pedibus.*	*clathrum tenens.*	*Surius*	*cunas mouet.*

4.p Ta	Tacitus.	lac condenſat In butyrum.	globum butyri tenens.	Tacitus tenet	cochleare.
Te	Terẽtius.	correptus morbo caduco humi iacet.	tenens roſam.	Terentius tenet	gallum gallinaceum.
Ti	Tiberius.	aurum diſpergit.	tenens ſceptrum.	Tiberius tenet	coronam.
To	Tobias.	currum regit.	tenens ſcuticam.	Tobias tenet	arcum triumphalem.
Tu	Tubal.	In arundine equitat.	tenens reticulum.	Tubal tenet	malleuium.

I.p.	*Perſona.*	*Operatio.*	*Inſtrumentū.*	*Adſtans.*	*Adiacens.*
Va	Valerius.	*nuces confringit.*	*tenens caudam pauonis.*	*Valerius dat nuces.*	*Simia.*
Ve	Vegetius.	*Leonem ſtrangulat.*	*tenens Bipennem.*	*Vegetius tenet.*	*Exuuias Leonis.*
Vi	Vigilantius.	*Arma polit.*	*tenens Hypoperam.*	*Vigilantius tenet.*	*Strigilem.*
Vo	Vopiſcus.	*Vaſi vinario inſidens ouat.*	*Vrceum tenens.*	*Vopiſcus tenet.*	*Amphoram ligneam.*
Vu	Vulteius.	*Candelabrum prabet.*	*tenens corbem dorſuarium.*	*Vulteius porrigit illi.*	*Pectorale vulturum.*

2.p. Xa	Xantus.	tuba canit.	gerens dorſo tubam.	Xantus Illi donat	catenam aureis ſilenam.
	Xenophõ.	Ex naui in mare ſe præcipitem dat.	remum tenens.	Xenophon tenet	anchoram.
Xi	Xiſtus.	rota confringit hominem.	tenens pugionem inauratum.	Xiſtus ſtat ſub	patibulo.
X	Xozipater.	ceruo inſidet.	tenens cornu venatorium.	Xozipater ducit	duos canes venaticos.
Xu	Xuſtorius.	linum carminat.	tenens pectinem ferreum.	Xuſtorius affert	faſciculum lini.

3. p.	*Perſona.*	*Operatio.*	*Inſtrumentũ.*	*Adſtans.*	*Adiacens.*
Za	Zacharias.	*cudit manu ferrum.*	*tenens malleum.*	*Zacharias portat*	*Incudem.*
Ze	Zeno.	*Salpum tundit.*	*tenens malleum ſtabarium.*	*Zeno apportat*	*Cacabum.*
Zi	Ziphius	*ferro cãdenti ſibi crines torquet.*	*tenens thecam tonſoriam.*	*Ziphius tradit*	*pectinem eburneum.*
Zo	Zoroaſtes.	*funi inambulat.*	*tenens baculum longum*	*Zoroaſtes tenet*	*cucurbitam*
Zu	Zunius.	*ollam confringit*	*tenens craticulam*	*Zunius adfert*	*halecem.*

In Primo pariete.	1. *Faſciatio.* 2. *ſpleniorum iniectio.* 3. *Ferularum adaptatio.* 4. *partis deligatæ ſuſpenſio.* 5. *Eiuſdem depoſitio.* 6. *Illaquiatio.* 7. *Antiteſis.* 8. *Diortaſis* 9. *Mochleuſis.*
In Secũdo pariete.	10. *Apotheſis.* 11. *taxis prolapſæ partis.* 12. *Epagoge naſi aurium vel labiorum.* 13. *Raphe* 14. *fibularum appoſitio* 15. *aplotomia.* 16. *Cataſchaſmus* 17. *Periaiteſis.* 18. *Hypoſpathiſmus.*
In Tertio pariete.	19. *Periſcythiſmus* 20. *Eccope.* 21. *Aggeiologia.* 22. *Lithotomia.* 23. *Perforatio* 24. *Ratio.* 25. *Serratio.* 26. *Limatio.* 27. *Forſice exciſio.*
In Quarto pariete.	28. *Punctio ſuffuſorum oculorũ &c.* 29. *Vſtio* 30. *Cauterij admotio.* 31. *Euulſio dentium.* 32. *Cucurbitulæ affictio.* 33. *telorum eductio &c.* 34. *Euocatio fœtus & ſecundarum.* 25. *Vrinæ emiſſio.* 36. *Phlebotomia.*

DIA

DIALOGVS III.

De Ordine.

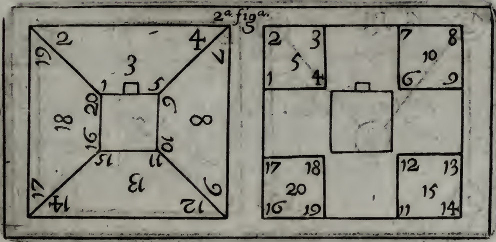
PHilos. De ordine iam pridem aliquid percipere deſideraui cum tam altum omniũ ſcriptorum de eo aduertam ſilentium; vt vel hinc aliquid ſecreti in eo deliteſcere aut cardinem totius artis in hoc verſari ſuſpicer: per loca liberius vagantur, imagines copioſius exponunt. Chartam inquam præbent, characteres plenis manibus offerunt; ſed vtrum lineæ noſtrorum. Hæbreorum, vel Indorum ducendi, ſcribendiq; ſint more omnino non docent.

Philom. Rem acu tangis: caput in hac arte eſt ordo, quo neglecto vel ignoto parum admodum hinc vtilitatis hauries.

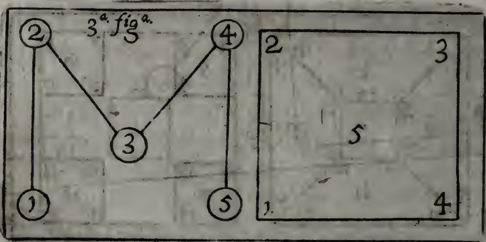
Philoſ. Quis eſt optimus ordo & quem mihi ſeruandum ſuades?

Philom. Ordo eſt diſpoſitio locorum, conceptuum inſitorum, vel imaginum, vt

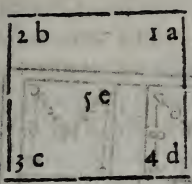
facilè quocunq; ordine repeti poſſint; is igitur optimus putabitur, per quem omnium facillimè imagines recto,intermedio,ſeu intercalari, perturbato,retrogradoq; ordine repeti poſſunt, qui meo iudicio eſt figuram M. referens;& eſt hic vt intrans cubiculum in primo angulo ſiniſtri parietis iuxta terram locum ſumas primum, in ſuperiori angulo primo ſecundum,in medio parietis tertium,in ſecundo ſuperiori angulo quartum, in ſecundo iuxta terram, vel quarto in pariete angulo locum ſumas quintum.bene notes naturali ordine,id eſt,à ſiniſtro angulo incipiendum: nam ſi alio incipias ordine aliquid inuenies difficultatis, vt de ſeipſo fatetur in ſuis ſcriptis Romberch,ſed figuram accipe in vno cubiculo,priorem huius; poſteriorem Alſtedij.

AT vt melius hæc percipias in vno duntaxat pariete capias vtriuſq; vnum exemplar ordine ſuperiori.

ALij hac Lulliana vtuntur figura ab Oriēte ad ſeptem procedendo trionem, à Septemtrione ad Occidentem, ab Occidente ad Meridiem, tandem ad medium ſeu vltimum locum procedunt. Nonnullis poſterior arridet, quæ in orationibus, concionibus, exemplis & morbis deponendis oppido vtilis eſt.

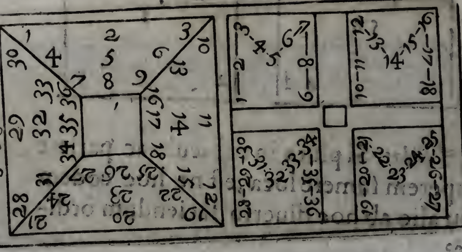

Philos. Si plura in cubiculo ac pariete cuperem ſumere loca ,eſt ne hoc eodem aut alio ab hoc diuerſo faciendum ordiné?

Philom. Vt ardentiſſimam tuam ſitim huius artis reſtinguam,varias tibi figuras ordinis copioſioris ob oculos ponere non dubitabo.

Accipito igitur alium ordinem naturalem , quem Ciceronis diuinantur, inquientis lib. 1. Acad. quæſtionum, hanc artem germanam id eſt ſororem eſſe literaturæ,cum vero literarũ ordo apud nos ita progrediatur , vt in ſequenti figura apparet, non vſq; adeo malè ratiocinari videntur, qui eum 9. in vno pariete , ac cubiculo toto 46. loca ſumpſiſſe arbitrantur.

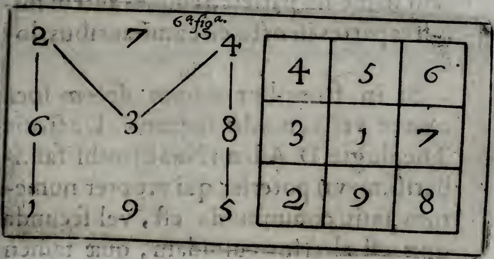

5ª. fig.

HAnc Ciceronis methodum concionibus ac orationibus percommodam inquiunt;vt & poſteriorem.

At ecce tibi aliæ quæ mihi commodiores videntur:ponam deinceps figuras duntaxat vnius parietis, totius enim cubiculi difficilius pinguntur figuræ. Diuidatur concio vel oratio in tres partes, ac in medio primi patietis collocces primam partem

partem, vel exordium, ac in reliquis circumſtantibus locis, tam principalibus quam minus principalibus, membra minora eiuſdem partis vel exordij, ac pari ratione rem inſtitues in ſecundo pariete, in quo narratio vel ſecunda pars concionis, orationiſq; collocanda eſt. Sed figuram accipito.

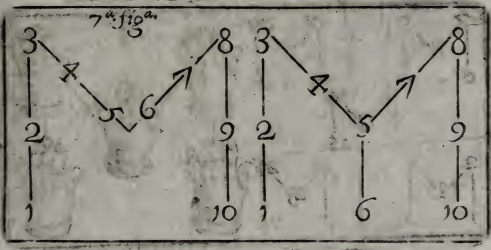

HÆc prima vſui eſt, ſi mihi pro quaque parte concionis vel orationis, quinque duntaxat loca comparauerim ac ſi plura collocanda occurrant, ea in medio horum quinq; locorum colloco (quæ vocantur loca minus principalia) vt ne ad ſecundum cogar procedere parietem, quem ſecundæ parti Orationis vel cnncionis deſtinaueram.

Altera vt totius Exordij, Narrationis, vel cæterarum partium imaginem collocem in medio pariete, reliquas autem minores partes in octo circumſtantibus locis.

Si in frontibus ædium decem loca capere velis, modo ſequenti Doctoris Theologiæ D. Adami Naulij mihi familiariſſimi vti poteris, qui propter numerum ſatis commmoda eſt, vel ſecunda quæ eſt alterius cuiuſdam, quæ tamen mihi non æque probatur; cum neque ordinem naturalem vel artificialem commodum, vel deniq; numerum expeditum habeat, ſed ſuſpicor eum ex Schenckelio malè intellecto deſumptum.

Vlterius.

VLterius ſi progredi deſideres, vigintique quinque in vno pariete ſumere loca, ac in toto cubiculo centum. Ecce duorum modorum primus.

Primam

PRimam figuram vſque ad 4000000. loca multiplicari poſſe docet Lambertus Schenckelius, alteram ad 50. 60. multiplicat alius non-nemo in vno pariete; ſed cum hæ ad ſpeculationem duntaxat ſpectent, minimè è re tua futurum iudico his diutius immorari. Monet

Alſtedius

Alſtedius in manibus loca non capienda, ſunt enim minores digiti, quam vt commodè in ijs imagines collocari poſſint, niſi cuiq; quadratā figurā affingere velis.

Habes hic varias figuras ordinum, nō vt omnibus hiſce vtaris. Sed quæ palato ſtomachoq; tuo maximè arrident, quæ enim illi diſplicent, huic placent, quas hic probat, ille reſpuit. Si tamen omnino plura loca in vno pariete ſumere velis, accipe figuram ex qua 100. in vno pariete ac 400. in toto cubiculo potes tibi formare loca.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
31	32	33	34	35	36	37	38	39	40
41	42	43	44	45	46	47	48	49	50
51	52	53	54	55	56	57	58	59	60
61	62	63	64	65	66	67	68	69	70
71	72	73	74	75	76	77	78	79	80
81	82	83	84	85	86	87	88	89	90
91	92	93	94	95	96	97	98	99	100

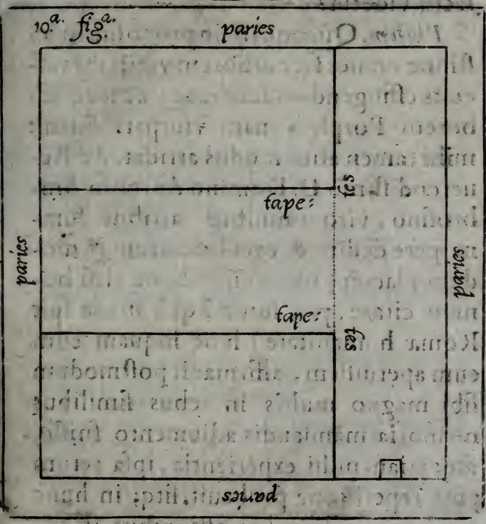
Modus

MOdus duplicandi, triplicandi, vel varijs modis multiplicandi cubicula vtiliſſimis Legatis & Aduocatis dicitur. Aduocatus quippe omnium ſuorũ clientum cauſas, & rationes quibus eos defendit in pariete ponat, ac objectiones vel aduerſarij rationes è regione id eſt in oppoſitis rapetis.

Legati quoq; ſi proponantur 10. 20. 30. aut plures articuli à principe hos, & quæ inter audiendum ad vnumquemq; reſpondenda occurrunt, vt facilius retineat, faciet id auxilio artis feliciter, & ſumma cum omnium admiratione quod ſine arte nemo faciet mortalium. Si loca habeat parata in triplicatis cubiculis, vt ſtatim primum articulum in primo loco primi parietis collocet, & quæ in mentem veniunt reſpondenda in primo loco oppoſito, videlicet in tapete; deinde ſecundum articulum in ſecundo loco, & reſponſionem item in oppoſito, & ſic vlterius progrediendum, donec omnes ſint excepti articuli cum reſponſionibus, ac deinde ex lectione articulorum, & reſponſionum paucis imaginibus exceptorum, inſtituenda narratio ex tempore,

exor

exornanda verbis & arte eloquendi: præſupponitur enim Legatus in præceptis & praxi Rhetorices ac Dialectices exercitatus, & variarum rerum experientia edoctus; quibus poſitis exercitio huius artis reliqua feliciter perficiet.

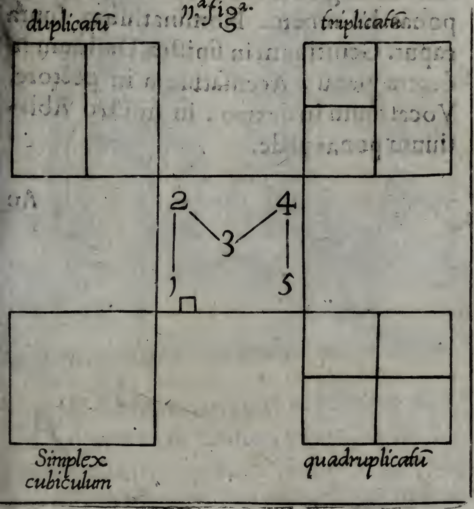
Philoſop.

Philoſop. Regulas alicuius facultatis V.G.Grammatices,Syntaxeos,Proſodiæ, per quinq; loca parietis poſui, ac multæ exceptiones vel membra occurrunt, ſiue in Philoſophica ſiue in Theologica quęſtione,ſeu in quauis alia materia propoſita, quid in præſentiarum optimum factu videtur?

Philom. Quanquam in propoſita quæſtione omnes fere arborem varijs ramuſculis effingendam ſuadeant, ac ideo arborem Porphy • anam vſurpari ſciam: mihi tamen alius modus arridet. Ac Reuerendiſſimo D. Domino Antonio Ambroſino, viro omnibus artibus ſummopere dedito & exculto mirum in modum placuit (libuit enim hunc virũ bonum citare, pro ſua mâ quâ in me fuit Romæ humanitate) huic inquam, cum eum aperuiſſem, affirmauit poſtmodum ſibi magno multis in rebus ſimilibus memoriæ mandandis adiumento fuiſſe, atq; etiam mihi experientia, ipſa rerum puta repetitione probauit. ſitq; in hunc modum regulis vel quæſtionibus in angulis poſitis;ac ſi tum membra,exceptiones,variorum opiniones,vel objectiones

occur

occurrant, finguntur ianuæ in angulis, ac cubicula ſimplicia, duplicata, triplicata, quadruplicataq; pro re nata formantur, ac in ijs exceptiones, objectiones modo ſupradicto ponuntur; vt in ſequenti Schemate apparet.

Philoſoph. Reliquum eſt, vt mihi ordinem caſuum declinationum pro ſingulari tui candore aperias, quem oppido neceſſarium ex multis intellexi.

Philom. Neceſſarium eſt vt pro ſingulari numero nudum, ac pro plurali veſtitum ac togatum ob oculos hoc modo ponas hominem. Nominatiuum ſupra caput. Genitiuum in ſiniſtra, Datiuum in dextra manu; Accuſatiuum in pectore, Vocatiuum in dextro, in ſiniſtro Ablatiuum ponas pede.

Ac-

AC ſi Nominatiuum exprimere deſideres. V. G. Culter, ponas hominem nudum cultro lędentem caput; ſi cultrum in Accuſatiuo pectus eodem perforantęm. Si à cultris in Ablatiuo plurali, ſumas veſtitum hominem, ſiniſtro pede cultrum frangentem, &c.

DIALOGVS IV.

De Imaginibus.

PHiloſ. Ne operam adhuc luſiſſe videar quantis quantis poſſum à te maximis contendo precibus, vt reliquias huius artis mihi deregere digneris. quid obſecro emolumenti inde foret, ſi chartam, lineaſque ducendi rationem mihi communicaſſes, ni characteres formandi pingendique commonſtres modum?

Philom. Quanquam multi hac ſuper re verboſè ſatis egerint, ita vt operæ pretium forſan non foret de hiſce tecum agere; nihil ominus ne aliquid cælare tibi videar. Hæc de Imaginum nomine, definitione, diuiſione, cæteriſq; huc ſpectantibus breuiter ſic habeto. Nomina varia ſortitæ ſunt imagines; vel proprijſſimo nomine imagines; ſimulachra, ſimilitudines, figuræ, formę, ideę, vel idola vocitãtur; & rectè quidem omnia vt ex

Ariſto

Ariſtotele, Cic. Quintiliano ac D. Thoma probari poteſt, præter vltimum quod minime dignum videtur, vt huic numero aſſcribatur, ſiquidem Cicero lib. 1. de Finibus inquit.

Idola ſunt imagines inanes, id eſt, quæ præter ſe ipſas nihil nobis denotant, cùm verò noſtræ imagines nos etiam in alterius cognitionem inducant, quis non videt idola ab horum numero tanquam minus generali nomine reijcienda. ſiquidem idolum imaginem propriè duntaxat dictam ſignificare videtur, non autem impropriã, vt ſi pileum pro ſe ipſo ponam: ſunt enim imagines formæ quædam, vt dicit Cic. lib. 3. ad Herennium, & notæ, & ſimulachra eius rei quam meminiſſe volumus. quod genus equi leonis aquilæ memoriam ſi volemus habere, imagines eorũ certis in locis collocare nos oportebit. Ac eum imitatur Quintilianus in 11. Inſtitutionum inquiens: Opus eſt ergo locis, quæ vel finguntur, vel ſumuntur imaginibus vel ſimulachris, 2. quæ 1. vtiq; fingenda ſunt: imagines ſunt notæ, quibus ea quæ ediſcenda ſunt notamus. vt quomodo Cicero dicit locis pro cera: ſimulach

ſimulachris pro literis vtamur, hactenus ille.

Eſt itaq; ſpecies rei intellectæ imago, quam intellectus agens in patiente producit: vel vt apertius. Species intelligibilis eſt imago rei intellectæ, quæ menti obuerſatur, ac ſanè appoſitè dicitur ſpecies. Si enim alicuius rei recordari in animo eſt, non eius ſubſtantiam materialem in animo pono, ſed eius duntaxat ſpeciem: nam non lapis in anima eſt, ſed eius ſpecies, vt inquit Philoſophus lib. 3. de anima. Vnde bene aduertis nos hic non de ſpecie quinque vniuerſalium agere. Eſt enim duplex ſpecies, vt ex prima parte D. Thomæ articulo 9. q. 13. colligere licet: Altera quæ ſit natura communicabilis pluribus indiuiduis immediatè ſecundum nomen & rationem æqualiter participatam vt homo. altera verò ſecundum intentionem quæ in anima quieſcat, vt ſpecies in anima, quemadmodum enim ipſi placet ibidem q. 85. in ſolutione 2. obiect. primi art. Mens abſtrahit ſpecies a materia ſenſibili, intelligibili, communi & indiuiduali. Ac in ſecunda ſolutione primi artic. q. 84. aſſerit animam

animam corpora aliaſve res non per eſſentiam,ſed earum ſpecies intelligere: & addit ibidem artic. 3. & 4.quoniam nihil per infuſas,ſed tantummodo per eas quæ à rebus ſenſibilibus abſtrahuntur, & in illis eum ſtatuit ordinem. 2. 2. q. 173. in corpore 2. art. primum ſpecies ſenſui repræſentetur: ſecundo imaginationi: dehinc ſi fieri abſtractio debeat ſpeciei intelligibilis intellectui poſſibili offeratur qui phantaſmatum ſpecies immutat ſecundum illuſtrationem intellectus agentis.promiſcuè igitur hiſce vti poteris terminis,ſi ab vltimo tantum abieris.

Philos. Eſtne alia diſtinctio imaginum præter illam Ciceronianam, vbi altera dicitur verborum; altera rerum?

Philom. Vtiq; alia propria quando pro re ipſa ponitur cuius eſt imago, vt cum B. M. Virginem pro ſeipſa pono; alia impropria cum eam pro Virgine ſtatuo. Secunda diuiſio alia perfecta ac firma eſt imago, vt rerum excellentium ac rararum.V.G. eclipſis ſolis ac lunæ; alia imperfecta ſeu imbecillis, vt rerum quotidianarum ortus ſolis ac occaſus:illa multo fortius his memoriam excitabunt.

Rurſus quandoq; ſubſtantia pro accidente,quādoque accidens pro ſubſtantia ponitur , cum pro magnitudine exprimenda hominem mihi notum magnū conſtituam , ac pro albedine iuuenem cygno albiorem &c. pro fortitudine Herculem vel Elephantem , pro magnitudine gigātē his accidentibus inſignes. illud cum vice verſa pro homine proceræ ſtaturæ. 1. Sumo quantitatem in longitudine excedentem.

2. Pro iuuene albo,candorem niuis.

3. Pro domino ſeruum , pro patre filium mihi cognitum,ſi iſte cognitus nō ſit.

4. Pro igne lignum & viciſſim.

5. Pro ligno ignem.

6. Pro hieme glaciem , pro vere flores vel has temporis differentias more Hetruſcorum efferes apud quos ver cinctum erat florente corona:Æſtas erat nuda , & ex ſpicis habebat ſerta.

Autumnus totus erat ſordidus vuas calcans,Hiems erat conglaciata,& capillos niue conſperſos habebat.

Ver Venere , Æſtas Cerere,Autumnus Baccho,Hiems Vulcano ad ardētem fornacem

nacem aſtante, vel ventis vna cum eorum Rege Æolo exprimebatur.

7. Cum mediam aëris regionem pro niue ac cœlum pro angelo ſumimus qui ibi eſſe conſueuere. Caue putes nos hic ſubtiliter agere, vt Vbi in circumſcriptiuum, definitiuum, & tertium modũ quo Deus in loco eſſe concipitur, diuidamus, ſed ruditer moraliterq; de his agimus.

8. Per humi cubantem hominem tardum pigrum; per ſtantem currentem, impigrũ frugique concipimus.

9. Cum talarem togam pro homine erudito pono. hic tibi vt Philoſopho longius exſpatiari licebit, & toto campo liberius diſcurrere. Ego duntaxat tumultuario opere ordineq; rem ipſam adumbrabo, tu ordinem formamque philoſophicam addes.

Vſurpantur præterea pro vniuerſalibus minus vniuerſalia vel indiuidua, vt pro homine Petrus, pro animali homo, vel leo; aut homo leoni inſidens, vt vtraque ſpecies inſinuetur.

Deinde pro efficientis, inſtrumenti, materiæque imagine effectum ſumo: vt corium vel calceum pro ſutore, acum vel

veſtem pro ſartore,hamum pro piſcator
& vice verſa.

Tertio ſumi poteſt forma externa pr
efficiente & effectu, vt rotunditas globi
quâ pro globo, quà pro tornatore vſur-
pari poteſt.

Quarto vnum pro pluribus nonnun-
quam ponitur,vt dux pro exercitu, decu-
rio pro cohorte &c.

Quinto menſura pro menſurato po-
nitur,menſurę nomine etiam inſtrumen
ta menſurationis intelligi volunt, vt vl-
nam,ſtateram: pro inſtitoribus,mercato-
ribus.

Sexto,Pictura vulgaris pro re depict
ſumi poterit,pro vento vir plenis bucci
inflans,pro angelo puer alatus præelegã-
ti forma. pro dæmone homo hirſutus
cornutus,&c.

Virtutum & vitiorum ſimulachr
picta, multarumque aliarum rerum ex-
tant apud Poëtas.

Septimo pro generibus nominum ho
mines eiuſdem generis ſumere potis es
pro diuitiis fœminam diuitem potiu
quam virum.pro ventis vero virum po
tius inflantem quàm fœminam; pro ge
ner

nere neutro autem hominem laruatum, mihi enim neuter eſt,cum ignorem virne an mulier ſit.

Octauo,Antecedentia conſequentium, & viciſſim hæc illorum locum teneant, vt pro morbo ſumatur mors,& mors pro morbo,pro culpa pœna: requiritur verò vt conſequens ſemper aut plerumque ſequatur antecedens.

Nono,Contraria pro contrarijs adhibentur, vt album pro nigro, nec refert quæ fuerit contrarietas logicáne an vulgaris,per ſe an per accidens, ergo nō magis calor & frigus, quam ignis & áqua, lupus & ouis cenſenda ſunt contraria.

Decimo,habitus & priuatio ſibi inuicem adiumento ſunt, vt viſus pro cæcitate,auditus pro ſurditate ſumi poteſt.

Vndecimo,vnum cōtradicentium pro alio ſumitur, vt homo pro non homine: raro autem terminus negans pro affirmante.

Duodecimo, Æqualia æqualium munus obeant, vt hæc res fœlicius ſuccedat, ſumenda ſunt æqualia eiuſdem ſpeciei, quæque pauca ſunt. V.G. pro vno nano ſumitur alter: ſunt enim eiuſdem, ſi ita

loqui licet, ſpeciei, cum hæc ſtatura in paucis reperiatur. nam alia ratione pro homine immodicæ proceritatis ſumo alium eiuſdem ſtaturæ mihi notiorem.

Decimo tertio vti licet re ſimili pro ſimili vt ceram pro reſina, pro ſale niuē: non quæuis ſimilitudo ſufficit, ſed opus eſt vt ſimilia in pluribus accidentibus imprimis vero externis conueniant, cuius generis ſunt color, figura, magnitudo, duritics, mollities, perſpicuitas, læuor, aſperitas.

Decimoquarto ſignum rei ſignificatæ ſubſtituitur, vt pro verecundia ſumitur inconſtans rubedo, gemma in iuuentute pulcherrima, vt ait Lipſ. & cui hęc periit, cum iam totū perijſſe putat Plautus. nec mirum cum aſſerat Plato. ὅτι Ζεὺς τὴν αἰδῶ πέμψειε τοῖς ἀνθρώποις. pro timore autem, qui ſeruitus ſecundum inclitum Oratorē maxima eſt, pallor.

Decimoquinto pro toto pars ſumitur & reciprocè, vt pro oculo pupilla, pro cerebro caput, pro muſculo crus.

Decimoſexto ortus pro corruptione, nām vnius generatio alterius eſt corruptio, vt pullum pro ouo, humanum cadauer

uer pro homine,& vice verſa.

Decimoſeptimo Signa tam naturalia quam humano arbitrio excogitata pro re ſignata, ſic lacrumæ triſtitiæ,hedera vini vendibilis tibi indices erũt. Item ſigna prognoſtica, mnemonica, &c. pro eo quod deſignant. pallida luna pro pluuia, rubicunda pro vento,&c.

Hæ imagines dictæ partim naturales, partim fictæ ſunt; ſed tu ſemper ſi aliqua ratione fieri poſſit naturalibus vteris,cum ſint multo alijs certiores.

Philos. Qui omnium optimè harum imaginum recordari potero?

Philom. Hiſce hoc aſſequêre adminiculis.

1. Si imaginem vt ſubſtantiam, veréque rem realem tibi fingas, ac ob oculos ponas.

2. Si Quantitatis accuratam rationem habeas, vt cubicula, parietes, angulos, iuſto nec minores,nec maiores ſumas, ac his proportionatas imagines formes:proportio hæc vel vera eſſe poteſt, vel imaginaria,hæc eſt rerum inæqualium, quæ phantaſiæ beneficio æquantur, minores augentur, maiores imminuntur donec

ad æqualitatem redigantur. Augmentum duplex eſt, vnum fit dilatatione, & extenſione; aliud verò multiplicatione: extenditur ea res quæ ab æqualitate non longè receſſit, multiplicatur verò quæ ſub iuſta mole longè non ſubſiſtit. Imagines rerũ maiorum idoneæ fiunt coarctatione, ſeu contractione, aut ſubductione; horum exempla hæc ſunt. Muſca extenſione augetur, elephas contractione diminuitur, formicæ multiplicantur, vel in cumulo frumenti occupantur: ac pro exercitu dux ponatur.

3. Si relationem ad inuicem habeant imagines vno in pariete ac cubiculo poſitas. V.G. ſi primo loco S. Auguſtinus, ſecundo Hieronymus, tertio Vigilantius poſitus ſit, ille iſti librum tradat, iſte in huius puta tertij faciem librum proijciat. Si in vno pariete non plures vel pauciores imagines ponas quam altero, præterquam in concionibus vel orationibus ac eius generis materijs diſponendis, vbi ſi loci confirmationis ſe longius extendãt, vt ab honeſto, ab vtili, ſuaſerim talẽ partem à primo loco parietis incipere, & relinquere vnum alterumve aut plura loca

loca vacua in præcedenti pariete, quia hac ſeiunctione ſeu diuiſione memoria valde iuuatur.

Si in vno deniq; loco plures imagines vel res collocare velis, vt eam relationem ſeu connexionem ad inuicem habeant, quæ nonnullis catenula memoriæ vocatur, & hæc duplex eſt: naturalis cum res à natura cohæret, vt terra, aqua, aër, ignis, vel ſeptem planetæ: artificialis cum vocabulis imaginum actiones tales attribuuntur, vt vna.ſe cum alijs exerceat. Vt ſeruus, menſa, orbis, Dominus, panis, culter, caro, ſal, os, dētes, gurgulio, ſtomachus, vt hæc duodecim verba certius infigantur hac connexione fiet. Seruus menſæ imponit orbem, ſupra quem dominus ſcindit panem cultro, & carnem, cui apponit ſalem, quæ ſimul in os imponit, dentibus maſticat, ac per gurgulionem in ſtomachum ad concoctionem faciendam immittit. Vel, Petrus flagellum canis porcus ſitula cereuiſia vermes arena. Petrus flagello cædit canem, hic porcum mordet fugientem & ſitulam euertentem in cuius fundo vermes ſunt, qui effuſi, ne nauſeam moueant aſpicientibus, arena

reguntur, Actiones quidem ridiculæ videntur, vt inquit Schenckelius, ſed ſi in rebus ſeriis tempore & loco ſuo adhibeantur non carent ſua vtilitate.

4. Si qualitatem habeant in extremis excedentem, non enim hic auream mediocritatem diligimus, vt nempe vel ſit ſummæ pulchritudinis, vel monſtroſitatis imago. quod indicat P. Rauennates in Phœnice, inquiens, vt non modo ſint raræ, ſed & mirabiles, inuſitatæ, iocoſe, horrendæ, egregiæ, turpes. Quare tibi ſedulo conſiderandi ſunt affectus cuiuſq; animalis, vt pote quod lupus ſit vorax, leo fortis, lepus timidus, pauo ſuperbus, pallida fames, triſtis ſenectus, ſenem autem hunc in modum exprimendum docet Publicius, tremulum curuum gementem labiis demiſſis & cano mente &c. ſed tu qui Poëta.

Hic des ingenio vela ſecunda tuo.

5. Si actionem affingas, ſecundum Tullium vbi eas viuentes ſeu vigore inſignes conſtituendas docet, proinde vel ſe ipſas vel ab alio moueantur oportet, Equus pede terram pulſet, lupus ouem dilaniet. ab alijs mouendæ ſunt quædam

propter

propter animæ locomotiuæ abſentiam,vt lapis arbor,hæc inflectatur,iſte in altum ab homine proijciatur,quædam propter nimiam,vt ita loquar,paruitatem, vt pulices ab ancilla eos in ſtragula lecti inquirentem, & vngues inter ſe collidentem exprimantur;muſcæ flagello à melle abigantur.

6. Si pathetica imago ſit,quippe faceta, elegans,iucunda, admirabilis, ingenioſa, inſignis,turpis,iniucunda,vehemens,horrenda,crudelis,miſeranda,monſtroſa, abſurda, improba,à ratione aliena. Huius conditionis hæc ratio eſt, quia quæ pathetica ſunt,vt animum valdè mouent,ſic tenaciſſimè memoriæ inhærent.

7. Si durationem habeant, durabunt autem quam longiſſimè,ſi primo quemque parietem deinde totum cubiculum repetas; & ſi quidem bene vltra tendes, vbi errorem experioris ſubſiſtes, ac diligentius conſiderans, imaginemq; perfectius formans dabis operam ne ſecundò vſu veniat.Si ſingulis menſibus ſemel ad minimum imagines repoſitas mente percurras,ſi phantaſmata ſpeculeris, ſi ſollicitudinem apponas vt docet te Ariſto-

teles tuus, noſti & ipſe tu non minorem quam quærere virtutem eſſe parta tueri.
8. Si vbi eas poſueris bene obſerues, vt quam primum inquirendæ ſunt, non more ignauorum ſtudioſorum, multũ temporis in voluendis reuoluendiſq; folijs inſumas. Hoc aſſequêre ſi ordinare loca tibi comparaueris, & omnes facultates quas attigiſti per artem in diuerſis collocces ciuitatibus. V. G. Humaniora in Embricenſi conſtituas ciuitate, Hiſtorias in Louanienſi, Græca Duaci, Philoſophiam Coloniæ, Iuriſprudentiam Pariſijs vel Aureliis. Medicinam Piſæ. Theologiam Romæ, & ſi de quapiam ex his facultatibus mentio fiat, extemplo te ad eiús ciuitatem conuertas, quam etiam eiúſdem nomine inſignire poteris, vt altera Theologica, Philoſophica altera appelletur tibi ciuitas, & hîc quantum ſecretum mihi proprium aperio non facilè dixero.
9. Si ſitum conuenientem ſerues, hoc eſt, ſi pro re nata nunc ſtantes, nunc ſedentes, nunc humi cubantes propter diſtinctionem conſtituas imagines. Item ſi imagines conſueuêre eſſe in illo loco vbi ponendæ ſunt, inuerſæ vel alio ſitu ponantur,

nantur, vt ſi S. Ioannem Euangeliſtam citatum à Concionatore, eo in loco, vbi eius ſtatua eſt, collocare velles, in capite eum conſtituas neceſſe eſt; vnde facilè aduertes non eſſe rem in eo loco, vel angulo ſolitam. Præterea vt caueas ne aliam ſuprà aliam conſtituas imaginem, id eſt ne 20. verbis. V. G. in cubiculo poſitis, alia 20. in eodem cubiculo vel ſupra hæc collocare attentes in confuſionem & perturbationem tibi ipſi parere velis: faceres enim idem quod illi qui ſupra vnam lineam in charta iam depictam, aliam ſcribere volunt: ac ideo nec hanc nec illam commodè legere poſſunt. quod ſi id ob penuriam locorum facere cogeris, fingas tibi tapetes ſupra parietes affixos, ſic vtriuſq; recordari poteris, & dictum incommodum euitabis.

10. Si habitus bonam habeas rationem. Vt ſi Paulum V. Papam imaginari velis, ac eum nunquam videris, colloces eius loco Paulum quendam tibi familiarem habitu Papali ornatum. Si Matthiam Imperatorem noſtrum, Matthiam quendam tibi notum coronatum imperiali coronâ & ſic in cæteris. Si deniq; Doctorem, togatum

gatum, diuitem annulo vel torque ornatum, militem loricatum & ſic cætera genera hominum conuenienti habitu conſtituas. Multaq; alia ſunt obſeruatu vtilia admodum, quæ omnia hîc recenſere non attinet, cum ipſa experientia & vſus te ea docebunt; vt primo ſi eundem Carolum tibi notum pro Carolo primo Imperatore, ſecundo, tertio, quarto eiuſdem nominis ponere velis, primo des cultrum in manibus, ſecundo furcam, tertio tridẽtem, &c. 2. Si tres Hiſpani exprimendi ſint, diſtinguantur cicatricibus, geſtibus, aut aliâ re attributa, quod infinitis modis fieri poteſt, vt ſi alter ſit gibboſus, alter monoculus; tertius ſine naſo, &c.

Si Deos Ethnicorum depingere velis, reperies multum adiumenti ad hoc commodè perficiendum ex antiquorum ſtatuis, ſimulachris picturis; ex quibus etiam aliarum rerum imagines promptè, appoſiteq; effingere diſces, apud quos ita deſcribitur.

Saturnus homo ſenex, pannoſus, capite aperto, altera manu falcem; alterâ vero neſcio quid panno inuolutum geſtãs; quod in fauces conijcere videatur; &

qua

quatuor infantes propè habens.

Eiuſdem imago quædam ab Ægyptiis iuxta Serapidis ſimulachrum poſita tribus capitibus conſtabat, Leonis ſcilicet, canis, ac lupi.

Saturni habitus ab Euſebio depingitur quatuor oculis præditus, quorum duo antè, duo autem ponè erant affixi, viciſſimq; claudebantur, atq; patebant, ad humeros quatuor alas habens, quarum duæ erant expanſæ, duæ reductæ, ad caput duabus alis inſignitus.

Idem Saturnus apud Marcianum Capellam deſcribitur greſſibus tardus, glauco amictu caput tectum habens, dextra prætendens flammiuomum draconem caudæ ſuæ vltima deuorantem, canicie pruinoſis niuibus candicans atque ſubinde repueraſcens.

Ac alibi ab eodem conglaciatus, niue ac pruina coopertus, cuius capiti ſerpẽs, interdumque Leonis, aut apri caput, dentes oſtentantis ſit impoſitum, oſtenditur.

Saturni in templi culmine Romani Tritonem cum buccina ſculpsêre.

Saturnus laneo vinculo pedibus vinctus toto anno cuſtodiebatur, præterquã

Satur

Saturnalibus,quibus ſoluebatur.

Iupiter à Phidia effectus ſedebat in ſolio, ex auro & ebore effictus, corona capiti erat impoſita,ad oleaginæ frondis imaginem,dextrâ Victoriam,& ipſam ex ebore,& auro præferebat, cum tænia & corona,læuâ ſceptrum tenebat, omnium metallorum varietate diſtinctum,aquila ſceptro incumbebat,aurei duo erant calcei; pallium item aureum in eo cùm diuerſa animalia, tum ex omnium florum generibus lilia in primis cœlata erant: ſolium ipſum auro, & pretioſis præfulgebat lapidibus, animalium vero formis intercurrentibus pictura exornabatur,ſigna etiam in eo eminebant, Victoriæ quatuor ſaltitantibus ſpecie ad ſingulos ſellæ pedes: duæ itidem ad pedum calicem erant: in ſolij puteali ſupra ſimulachri caput erant Gratiæ ex vna parte tres, totidem Horæ ex altera.

Ioui Orpheus vniuerſi figuram attribuit, ita vt caput vnà cum auratâ coronâ ipſum ſit cœlum fulgentibus ſtellis conſperſum,è quo aurata duo cornua exſtet, quorum alterum ſit oriens,alterum occidens,oculi ſol atque luna: aër ei ſit inſtar

lati-

lati pectoris:eius humeri duabus magnis alis ſint præditi:ampliſſimus eius vterus, vaſtiſſima ſit hæc tellus, Oceano circumdata:pedes infima terrarum orbis pars exſiſtat: quæ mundi centrum appellatur.

Ægyptij Iouem Deum ſupra lotum ſedentem effinxerunt.

Iupiter Lycæus nudus effingebatur, niſi quod caprina pelle aliqua ex parte contegebatur.

Iupiter apud veteres effingebatur ſedens, in inferioribus partibus nudus, in ſuperioribus amiculo velatus, ſceptrum ſiniſtrâ tenens, dextrâ aquilam porrigens, interdumque victoriæ ſigillum.

Deus conditor apud Ægyptios erat humanæ formæ, cærulei coloris, circulum vnâ, alterâ manu ſceptrum tenens, in capitis vertice pennam habens, ex ore ouum emittens, ex quo Vulcanus excludatur.

Iupiter apud Cretenſes auribus carebat.

Apud Lacedæmonienſes quatuor auribus erat præditus.

Apud Argiuos tribus oculis ornabatur.

Iupiter à Martiano effictus in capite flammantem coronam habebat, & ſuper ea velamen rutilum Mineruæ manibus confectum, veſti candidæ obduxerat hyalinos amictus, crebris ſtellis interſtinctos, manu dextrâ duos orbes porrigebat, aureum alterum, ex electro alterum, læuâ nouem ſororum chelim innitenti ſimilis premebat, calceos induerat ex herba viridi contextos: inſidebat ex pauonum pennis intextæ pallæ: ſub calceis fuſcinum deprimebat.

Iupiter à Polycleto effictus formâ iuuenili cum cothurnis, & alterâ manu poculum, alterâ verò Thyrſum tenens, cui aquila inſideret.

Iouis Horcij ſtatua apud Eleos fulmen vtrâque manu continebat.

Iupiter Cuſtos in Neronis numiſmate ſedet, dexterâ fulmen, ſiniſtrâ verò haſtam tenens.

Iupiter in templo Deæ Syriæ ſupra duos tauros ſedet.

Iupiter ſtator in antiquis numiſmatibus

bus ſtat nudus, dextrâ haſtam, ſiniſtrâ fulmen geſtans.

Iupiter Seruator in numiſmate Diocletiani ſtat, dextrâ victoriam vel duas ſagittas, vel potius duo fulmina, ſiniſtrâ vero haſtam habens erectam.

Iupitet apud Troglodytas inſtar vmbilici erat, ex ſmaragdis aliiſque lapillis pretioſis coagmentata, ſubtus quidem lata ac rotunda quæ paullatim verſus cuſpem attenuatur.

Iupiter in Cariâ ſecurim tenens & gladium, pingebatur.

Iupiter Bacchum parturiens à Creſilocho depictus mitratus, muliebriter ingemiſcens, inter obſtetricia Deorum.

Iupiter apud Siciones pyramidis inſtar erat.

Iouis Ammonis effigies erat arietina ſpecie.

Eiuſdem ſimulacrum apud Arcades erat formâ quadratâ inſtar Hermarum.

Iupiter in Græcia alterâ manu auem, alterâ fulmen tenebat, variiſque floribus circa tempora erat redimita. Huius currus ab Aquilis trahi fingitur.

Aquila etiam cum Ioue pingitur vngui

guibus fulmen continens. Ecce variæ eiuſdem rei deſcriptiones, quanquam qui Theologi dicuntur tres numerent Ioues, vt inquit Tullius 3. de Nat. Deorum. ſed *Homer. Ili β.*

οὐκ ἀγαθὸν πολυκοιρανίη· εἷς κοίρανος ἔστω.

Quid enim turpius, quam aut res ſordidas Deorum honore afficere? aut homines iam morte deletos, reponere in Deos. at cancellos noſtri inſtituti tranſgredimur. Siquidem non dè imaginibus hic agimus, vt eos cultu diuino afficiamus aut dignos arbitremur: ſed quatenus in memoratiua nobis auxilio ſint ſcientia, quia humana cognitio potentior eſt circa ſenſibilia, vt ſupra citato loco inquit D. Thomas.

Philoſ. Gratæ vtiles iucundæque mihi ſunt auditu hæ variæ rerum, Deorumque ex veterum monimentis erutæ imagines; rogo in inſtituto tuo pergas, ac plures eius generis recenſeas, vt & ego ſimiles, cum res exigit poſſim formare imagines.

Philom. Quanquam forſan magis è re tua foret de his ipſos fontes auctoreſq; adire, quia tamen ita vis, voluntati tuæ

obſequar, ac quâ maximâ poſſum breuitate quaſdam ſimulachrorum deſcriptiones repetam: tu ſi quædam minus ad ſtomachum tuum, & rem præſentem facere videantur, ea per tranſennam duntaxat intuere, nam

Sunt bona ſunt quædam mediocria, ſed mala multa.

Vt vt ſit res ſanè & ſcitu & lectu per ſe digniſſima, ac in præſentiarum hoc eſt ad ſimiles imagines mente fabricandas vtiliſſimæ, ne dixerim neceſſariæ.

Vt ſoror pone ſit fratrem cum ratio, tum naturæ expoſcit ordo.

Iuno itaq; apud Marcianum, recto capite lacteo quodã galumnate prænitebat, in eius diademate erant gẽmæ inſertæ, quod ei Iris obtulerat. Ipſius vultus erat fratri Ioui ſimilis, niſi quod commutationum aſſiduarum nubilo crebrius turbabatur: eius veſtis erat hyalina, ſed peplum caliginoſum; item fulmen dextrâ, læuâ ſonorum tympanum tenebat, calcei erant admodum furui; quorum ſoleæ atræ noctis nigredine colorabantur: eiuſdem genua zona diuerſicolor ambiebat.

Iuno apud Fulgentium capite velo obducto

obducto, & manu ſceptrum geſtans depingitur.

Apud Apuleium mulier exprimitur honeſtâ formâ, habens in capite candidũ diadema, ſceptrum manu geſtans, Caſtore & Polluce comitata.

In agro Corinthiaco ſedebat in ſolio, eximiâ magnitudine, auro & ebore fabricata: corona erat capiti impoſita, ea Gratias & Horas habebat: Dea manu alterâ Punicum malum, alterâ ſceptrum tenebat, cui cuculus inſidebat.

Apud Argos vitium ramis erat circumdata, Leonis pellem pedibus proculcans.

Apud alios æream forficem præferebat.

Apud nonnullos fingitur recta, manibus papauerum capita tenens, ac ad pedes iugum habens.

Iunonis ſoſpitæ ſimulachrum apud Lanuuinos caprinâ pelle amiciebatur, haſtam atq; parmam geſtans.

Iunonis Lucinæ ſimulachrum in Fauſtinæ numiſmatibus erat matronæ ſtolatæ ſtantis inſtar, quæ dextrâ pateram, ſiniſtrâ haſtam teneret.

Solis

Solis atq; Iouis inter ſe iunctorum imago aurata, imberbis apud Aſſyrios exſtabat, quæ protenſâ dexterâ aurigæ more flagellum, ſiniſtrâ fulmen ſpicaſque geſtaret.

Sol à Martiano deſignatur naue, quæ diuerſorum ſententiis gubernata, huc illucve prout impetus fert, impellitur, eadémque vniuerſa conflagrat, ac pretioſiſſimis eſt mercibus onuſta; cui ſeptē fratres pręſunt: in qua leo ad malum, crocodilus extrinſecus eſt depictus; intrinſecus verò lucis fons ſcaturit, quæ occultis quibuſdam viis per vniuerſum orbem diuiditur.

Aegyptij Solem pingebant iuuenili ac rotunda facie, eúmque in naui collocabant, quem Crocodilus ferebat.

Scarabeus apud eoſdem erat expreſſa Solis imago.

Phœnices lapidem nigrum, ad baſim orbiculatum, atque latum, paullatimque in acumen vergentem, verum ſolis ſimulacrum habebat.

Apud Pæones pro Sole diſcus breuis, longo ligno appoſitus habebatur.

Solem Perſæ figurabant hominem in antro degentem Leonis rictu cum thiara, &

Solis ſimulacrum apud Ægyptios caput habebat, cuius ſiniſtra pars erat raſa, dextra capillis contecta.

Sol Elephantipoli humanâ formâ erat effictus, caput arietis cum cornibus habebat, cœrulei erat coloris.

Phœbus à Martiano deſcribitur, edito conſideris, arduoque ſuggeſtu, atque in conſpectu quatuor vrnulas adopertas, viciſſimque alternis inſpectionibus enudans, quæ diuerſa ſpecie metalliſque ſunt formatæ, vna nempe ex ferro, alia ex argento, tertia ex plumbo, quarta propior Deo ex vitro: ſingulę autem rerum quædam ſemina, elementaque geſtabant, nam flamma anhelabat, quę vertex Mulciberi dicebatur: argentea vernantis cœli temperiæ renidebat, dicebaturque riſus Iouis: plumbea hiemem repræſentabat, ac exitium Saturni vocabatur: vitrea aëris totius ſeminibus erat referta, Iunoniſque vbera appellabatur. Ex his vrnis Deus alternatim, quantum diſpoſitis ſat erat hauriebat. Currus Phœbi ab Ouidio deſcriptus totus erat aureus, niſi quod rotarum radij erant argentei, per currus iuga Chryſoli

ſolithi erant infixi, ex ordineque erant gemmæ diſpoſitæ, quæ cum ſolis lumine ferirentur, mirabilem ex ſe fulgorem emittebant, currum trahebant equi qua-tuor, dicti Pyrois, Eous, Æthon, & Phlegon.

Phœbus & Diana apud Claudianum infantes effinguntur, quibus Thetis præbet cunabula, eoſdémque brachiis geſtat: dextrô Phœbum, ſiniſtrô Dianam. Phœbus eſt pubeſcentibus radiis criſtatus, & vagitu ignem deſpuit. Diana admotum os vberibus habet, & parua cornua emittit.

Diana Nymphæ habitu eſt induta, eius ſpecies à Claudiano leuis fingitur, ac ſimilis Phœbo: eius brachia ſunt nuda, comæ incomptæ à vento diſpergunguntur, geſtat arcum, ſagittæ ei pendent à tergo, veſtis vſque ad poplitem fuſa gemino cincto aſtringitur.

Dianæ ſimulachrum apud Arcades erat ceruina pelle indutum, ex cuius humeris pharetra ſagittarum plena pendebat, alterâ manu facem ardentem, alterâ verò angues duos continebat: propè venaticus canis aſtabat.

Dianæ ſimulachrum apud Siculos altum erat, magnum veſte ad talos vſque contectum, facie iuuenili, virginali aſpectu, dextera ardentem facem præferebat, ſiniſtra arcum tenebat, ſagittæque ex humeris pendebant.

Eiuſdem Deæ ſimulachrum in Cypſelli arca erat alatum dexterâ pardum oſtentans, ſiniſtrâ autem Leonem. à poëtis autem triplici facie deſcribitur.

Dianæ currus à candidiſſimis ceruis, vel ab equis, quorum vnus niger, alter albus ſit, vel à boum bigis, vel à mulo vel à iuuencis tractus à Poëtis fingitur.

Dianæ aſſeclæ à Claudiano ſic depinguntur, humeris & brachijs nudæ, manibus ornatæ iaculis, ex humeris pharetram dependentem habentes, incomptæ, ſudoribus inquinatæ, viriles, comas ſine lege promiſſas habentes, veſtem gemino cingulo religatam ad ſuras demittentes.

In Lunæ ſimulachro, quod Nympham referebat: duo breuia cornua effingebantur.

Luna Apollinari effingebatur tanquam homo albus, cuius caput eſſet ancipitris.

Luna

Luna primo apparens candidis atque auratis veſtibus, accenſaque face in eius manus tradita repræſentabatur, ſemiplena calatho adumbrabatur, plena veſtibus ſubobſcuris deſignabatur.

Hecate triceps effingebatur, quorum dexteram caput erat equinum, ſiniſtrum canis, medium ruſticani hominis vel apri.

Martianus Lunæ ſimulachrum deſcribit triforme apud quod erāt multa ſiſtra, Cereris faces, Dianæ arcus ac Cybeles tympana.

Martem fingebant antiqui ferocem truci aſpectu, armatum manu haſtam atque flagellum geſtantem, nonnunquam equo, nonnunquam curru vectum, eius comites erant terror, timor, impetus, furor ac violentia, eius arma erant galea; quæ ardere, atque fulmenei coni loco affixum eſſe videbatur, thorace aurato, ac terribilibus monſtris referto, clypeo luce ſanguinea fulgente, quem fama præcedebat.

Martis ſimulachrum apud Lacedæmonios vinculis erat implicitum.

Apud Scythas erat Acinacis.

Martem Arabiæ Petrææ incolæ effingebant lapidem nigrum, quadratum, quatuor pedes altum, latum duos.

Eius ſimulachrum apud Acitas Solis inſtar erat radijs ornatum.

Mercurius in Antiquarijs Petri Appiani inberbis effingitur duabus paruis alis ſuprà aures affixis, nudus, niſi quod in dorſo palliolum habere videtur, dextrâ marſupium continens, quod ſuprà caput hirci iacet, ſiniſtrâ vero caduceum præferens, ad pedes gallo, & hirco iacente.

Eum Apuleius inducit puerum luculentum, nudum; niſi quod Ephebi chlamyde ſiniſtrum tegit humerum, flauis crinibus conſpicuum, inter cuius comas aureæ pinnulæ ſimul coniunctæ prominent, cum caduceo & virgula.

Martianus fingit Mercurium adoleſcentem venuſto, alto, & robuſto corpore, pubeſcentibus genis, ſeminudum incedẽtem, chlamideq; indutum paruâ, inuelatumq; cætera, humerorum cacumen obnubẽtẽ, paleſtrâ exercitũ corpus habentẽ.

Mercurium interdum effingebant iuuenem formoſum, non tamen fucatum, ſed natiua virtutis ſpecie, vultu hilari, acribus

acribus oculis in baſi quadrata.

Eius ſtatua apud Tanagreos à collo ſuſpenſum arietem habebat.

In templo Iouis Olympij erat galeata, amicta chlamyde,& tunica, arietem ſub ala portans.

Tricipitem interdum eum effingebant.

Venus pingebatur interdum ex mari mergens, in concha ſtans adoleſcentia, pulcherrima ac nuda, & aliquando per mare natans, ac quandoq; mari immergens, à Cupidine excepta:interdum concham manu tenens,roſeo ſerto redimita.

Apud Paphios non humanam figuram præferebat; ſed quiddam in baſi latum, atque rotundum erat, quod paullatim in acumen vergebat.

Apud Saxones tale erat: ſtàbat Dea in curru nuda, myrto capite cincta, ardentem facem pectore, dextera mundi figuram,ſiniſtra mala aurea tria ferebat: poſt etiam erant nudæ Gratiæ, nexis manibus poma geſtantes,auerſis inuicem vultibus dona conferentes:iugales quadrigæ aderant,gemini cygni, totidemq; columbæ.

Venus Popularis à Scopa arieti inſidés, pedeq;teſtudinem opprimens effìcta fuit.

Venus in agro Corinthio erat victoriam porrigens.

Venus victrix in antiquo numiſmate cernitur mulier ſtolata, quæ dextrâ victoriolam porrigit, ſiniſtrâ verò neſcio quid hac forma Å.

In quodam alio numiſmate eadẽ Dea cernitur, ſiniſtra clypeum ad humerum protenſum tenens, in quo duæ imagunculæ ſunt exculptæ, dexterâ vero victoriolam porrigens.

In alio numiſmate mulier recta cernitur, quæ ſiniſtrâ veſtis lacinias tenet, ſurſumq; reducit, dexterâ vero neſcio quid porrigit, pomum videtur.

Venus apud Sicyonios erat efficta ſedens, manu vnâ aliquot papaueris capita tenens, alterâ pomum: in capitis vertice aliquid affixum habens cardinem referẽs.

Venerem Ægyptij cornutam quoque ſicut & Lunam fingebant.

Venus in mõte Libano effcta erat capite obnupto, ſpecie triſti, faciẽ manu lęuâ intra amictum ſuſtinẽs quaſi lachrymans.

Venus dicta Morpho cernebatur ſedens, in capite tegumentum habens, & ad pedes pedicas.

Alibi extabat eius imago cum pectine,

& barba eiuſq; ſuperiora corporis cingulo tenus maris ſpeciem præferebant, inferiora vero fœminæ.

Venerem Amores præcedebant faces præferētes, eius latera hinc Gratiæ, illinc Horæ claudebant, quæ floreis ſertis Deā adornare videbantur.

Alij eam effingunt ponè Gratias, ad latera Cupidinē & Anterotem habētē. Alij volunt, eā Iocū ac Cupidinē circūuolare.

Apud Petrum Appianū extat puer nudus, alatus, myrtoq; coronatus, qui humi ſedet & barbiton pulſat, quē inter crura continet, eius inſcriptio eſt *Venus*. Ante hūc alius puer ſimilis rectus ſtat, eūq; inſpicit ambabuſq; manibus in altū eleuatis, comā vnà cū facie muliebri tenet, ex ea pānus vſq; ad mediā comā dependet: faciei inſcriptio eſt *Iocus* pueri eſt Cupido.

Ianus duarum facierum, quarum vna eſt iuuenilis, altera ſenilis effingebatur.

Idem olim bifrons, altera manu ſceptrum, alterâ clauem tenens fingebatur.

Ianus ita figuratus, vt ccclxv. notam haberet, à Numa dicatus fuit.

Ianus alterâ facie horrida, hirſuta, obſcuraque; altera hilari pulchra, ac iuuenili effingebatur.

Ianus apud Hetruſcos quadriceps formabatur.

Duo Iani in foro apud argentarios Romæ viſebantur.

Iani templum à Numa eſt extructum, duas portas habens, in cuius veſtibulo inſigni in ſolio ſederet Ianus.

Belli portæ, quæ Romæ in Iani templo erant, centum æreis vectibus claudebantur; in cuius limine tanquam cuſtos aſſiſtebat Ianus. has cū bellum alicui nationi eſſet decretum, conſul inſignis, quirinali trabea, & Sabino cinctu aperiebat, ipſoq́; primo ingreſſo, cæteri ſequebātur.

Apollo iuuenis flauâ cæſarie imberbiſq; effingebatur.

Alij eum pingebant; altera manu lyram; altera clypeum & ſagittas geſtantem. Vel alij dextera Gratias, ſiniſtra arcum cum ſagittis continentem. Nonnulli ſuis ſagittis Pythonem ſerpentem interficientem.

Apollo apud Ægyptios cum ſceptro pingebatur, in cuius vertice oculus impoſitus erat.

Apud Spartanos quatuor aures, quatuorq; manus habebat.

Lapis,

Lapis quidam, pyramidis ſpeciem referens à Megarenſibus ſub Apollinis nomine colebatur.

Apollinis ſignum nudum erat apud Patrenſes, pedibus tantum calceatis.

Iſidis ſimulachrum apud Ægyptios nigris veſtibus erat indutum, mulierem referebat, quæ duo cornua vaccæ inſtar in capite haberet, dextrâ ſiſtrum tenens, ſiniſtra ſitulam, totumq; eius corpus cõtinuatis vberibus denſabatur. Item ab eiſdem eius tempera ſerpente cingebantur.

Pan à Silio Italico deſcribitur pendenti ſimilis, ac vno cornu inſcribens in terra leuia ſigna, dextera laſciuiens, caudam mouens; cincta tempora habens pino: ex cuius fronte rubicunda parua cornua erumpebant; aures habens arrectas, barbam hiſpidam tenens pedum, ſiniſtrum latus velatum habens pellẽ damæ, ſemper ſaltitans.

Faunus, Syluanus, ſatyriq; paruã quandam breuemq; caudam habebant, erant ſertis redimiti ex lilijs, atq; arundinibus confectis, interdumq; ex populo, ac fœniculo coronabantur.

Satyri caprarum inſtar aures habebant acutas, erant calui: duo cornicula ex eorum capite eminebant: erant rubrâ facie, humano aſpectu, pedes habebāt caprinos.

Dij Fidij ſimulachrum apud Romanos ſic effingebatur: marmor erat in feneſtellæ modum formatum, in quo tres imagines exſculptæ erant, dextra quidem virilis, habitu ſpacifico, ſiniſtra verò muliebris erat; eodem habitu, coronam in capite ex lauro geſtans, quæ dextram dextræ iungebat cum priore imagine: in medio harum duarum ingenui pueruli effigies cernebatur, cuius ſuprà caput erat *Fidius* apud imaginē dextrā virilē *Honor*: in ſiniſtra imagine *Veritas* legebatur.

Deæ Syriæ ſimulachrum ſuprà duos leones ſedebat, alterâ manu ſceptrum, altera fuſum geſtans, radijs caput eius inſigne erat.

Iris fingebatur muliebri habitu, verſicolore veſte, nonnunquam & crocea in obſequium expedita, alis verſicoloribus.

Magna mater deſcribitur à Martiano grandæua corpulenta, quæ floridā & diſcolorem veſtem herbida palla ſibi contexuit, in qua totus gemmarum, metallorūq; cēſus, atq; omniū prouētus cernūtur.

Ea in numiſmate Fauſtinę ſic cernitur, mulier corona turrita redimita, quæ ſedet dextero brachio ſedi innixa, ſiniſtra autē clypeū tenens ſupra genu collocatū, ex vtroque latere ſingulos leones habens.

Heræ ſimulachrum apud Arcades ſceptrum tenebat; & vas quæ ciſta dicitur, genibus tenebat.

Bonæ Deæ imago effingebatur ſceptrū ſiniſtrâ manu tenens, vite eius capiti incumbente, ad latus erat ſerpens, & myrteus baculus.

Neptunus in agro Corinthio effictus erat in curru vnà cū Amphitritide vxore ſua, vbi puer quoq; Palæmon Delphino nnixus viſebatur, equi quatuor currum rahebant: Tritones duo erant ad latus: n baſi media quæ currum ſuſtinebat, nare erat ex ſculptum, atque Venus, quæ nde emergebat, Nereidibus, comitata.

Idem à Martiano deſcribitur nudus, iridis: coronam inſtar ſalis albam haens atque canus.

Neptunus in numiſmate Veſpaſiani & driani cernitur nudus, ſtans, ſed in læui umeri tergo propēdet amictus, dextraq: iloré ſcuticā: læua elatū tridētem tenet.

Pluto à Martiano deſcribitur colore pallidus, in capite geſtat coronã ex ebeno, in manu ſceptrum paruũ tenet. Item ſuper ſolium reſidet, interdumq; galeam geſtat, Cerberus ei ad pedes iacet. Pindarus virgam in manibus tradit, qua animos ad inferos perducat: alij clauem præbent.

Plutus effingebatur cæcus, claudus, item interdum lecticâ vectus, interdum velox pedibus.

Rhodij Plutum videntem, alatum, ac inauratum habebant.

Minerua vultu hilari formabatur, & truculento, glaucis oculis, longam haſtam & cryſtallum clypeum habens, galea erat armata, pectus ægide tegebatur.

Alij eam fingebant tanquam exiſteret ex Iouis capite à Vulcano ſecuri adamantina ſciſſo.

Eius ſimulachrum Athenis habebãt Sphingem in galeę cono, & ex vtraq; parte galeæ gryphes, interdum & ſupra galeam gallum.

Item ibidem recto ſtatu erat, cum tunica talari ad pedes habebat clypeum, ad imam haſtam draconem, item & noctuã.

Apud Meſſenios, cornicẽ manu tenebat.

Apud

Apud Græcos ambabus manibus cœlum tractabat.

Bacchi imago quandoq; pueri formã, interdum adoleſcentis, aliquando & ſenis referebat, nuda interdum, interdumq; veſtibus contecta cernebatur. Aliquando erat in curru, aliquando ſine curru.

Idem ſertum geſtabat ex hedera vnà cum corymbis factum, duo etiam cornua, quæ recenter ex temporibus videbantur prodire: panthera ante eius pedes cernebatur.

Martianus Baccho falcem in dextera tradit, & cantharum in ſiniſtra, eumque aſpectu iucundum ac hilarem deſcribit. Idem nonnunquam fœminio habitu indutus, coma effuſa, capite redimito roſeis ſertis, comites Bacchas habẽs pingebatur.

Bacchus in Cypſeli arca erat exſculptus promiſſa barba, talari veſte quique in quodam antro, vitibus ac fructiferis arboribus multis circumdato iacens, pateram porrigeret.

Interdum autem pingebatur hedera coronatus, pelle tigris indutus, thyrſum vel ferulam geſtans.

Cereris effigies matronã referebat, ſertis

ſpiceis

ſpiceis redimitam,papaueriſque faſciculum manu tenentem, cuius currum duo dracones traherent. Apud Siculos victoriæ ſignum geſtabat.

Ceres dicta Nigra ſaxo inſidebat, muliebri figura, præter caput quod equinũ, & cum iuba eſſet, ſerpentibus & aliis feris ad caput alludentibus, reliquo corpore ad imos pedes tunica velato; alterâ manu delphinem, columbam alterâ præferebat.

Typhon effingebatur, ita vt eius ſuperior pars hominem referret, is verò pennis cõtegebatur, prodigioſæ erat magnitudinis: ex vtrâque manu centum angues capitibus exporrectis emergebant: crura ſerpentina erant, circum quæ alij ſerpentes implicabantur. qui vniuerſum corpus ambientes, vſque ad caput pertingebant: quod horridis ſqualidiſque crinibus contegebatur, qui per collũ atque humeros ſe diffundebant: barba ad pectus illud vaſtum promittebatur, oculli truces erant, & ex ſe veluti ſcintillas emittebant: os flammas affatim emittebat.

Priapus puer effingebatur craſſus ac deformis, interdum barbatus, comam impexam habens, nudus, dextraque falcem tenens.

tenens. Aliquando cernebatur panno o-pertus, cuius ipſe lacinias in ſinum reducebat, in quo omnium generum fructus continebat.

Eidem ſerta ex hortenſibus herbis cõficiebant,ipſéque longam arundinem ſuprà caput habebat.

Comi imago eſt iuuenis mollis, nec adhuc ephebi, is aſtat ad thalami fores, vbi ſponſi cubant, ipſe præ nimio vino eſt rubicundus, &,quia ebrius eſt dormit rectus; dormit autem faciem in pectus deiiciens, & gutteris nihil oſtendens, ſiniſtram venabulo ſubſtinens:ſed manus ſuſtineri viſa, ſoluitur:vnde& quæ eſt in dextera facula manũ præ sõnio longuentẽ,effugiſſe videtur. Pauimentum ac loca vicina sũt floribus referta,ſed & ipſe De⁹ floribus contexto ſerto eſt redimitus.

Lares iuuenili figura pingebantur, canis pelle veſtiti, quibus canis aſſiſtebat. Interdúmque obuoluti toga in humerum ſiniſtrum, & ſub dextero formabantur.

Genius in vetuſtis numiſmatibus pateram dexterâ manu ſupra aram proiicere,quæ ara eſſet ſertis ornata, læuâ vero propendulum flagellum:vel ſimile quid-

dam

dam tenere videtur.

Genij mali effigies erat colore vehementer atro, cætera ſpecie maximè formidabilis, ac amictus ei lupi pellis erat.

Fortuna duos temones moderans effingebatur.

Eadem apud Smyrnæos erat efficta, polũ capite ſuſtinẽs, manu Amaltheæ cornu ſuſtinens, alij & gubernaculum addunt.

Apud Thebanos eius in manibus Plutus puer erat effictus.

Bona & mala fortuna ita eſt depicta: ſedet in ſolio mulier ſtolata ſubtriſtis, cuius dexteræ dexteram iungere videtur adoleſcentula egregia forma ac liberali, quæ ſtat ante illam: poſt vero matronam ſedentem puella quædam manum ſupra ſcabellum tenere, & ei inniti videtur.

Nemeſis ſimulacro apud Athenienſes corona capiti erat impoſita, qua & cerui & victoriæ ſigilla continebantur: in altera manu erat ramus fraxineus, in altera phiala, in qua Æthiopes expreſſi erant.

Cupido cœleſtis à Philoſtrato alatus, corpore lucido & maximè pulchro ac facem geſtans deſcribitur.

Cupido viſebatur apud Eleos, palmæ

ramum in manibus habens, quem Anteros ex eius manibus extorquere ſumma vi nitebatur, ſed fruſtra.

Cupido, Pauſiæ opus, cernebatur, abiecto arcu, & ſagittis lyram tenens.

Cupidines aligeri ab Acheſilao efficti cum leæna ludentes, quorum alij eam relegatam tenerent, alij è cornu cogerent bibere, alij calcearent ſoccis.

Hercules apud Gallos effingebatur ſenex penè decrepitus, caluus, fuſcus, & rugoſus, leonina pelle indutus, clauam dexterâ, ſiniſtrâ arcum tenens, pharetrâ ex humeris dependente, catenulis verò ex auro & electro admodum tenuibus, linguæ eius extremitate perforatâ, inſertis maximam hominum multitudinem non inuictam, ſed ſpontè ſequentem, auribus alligatis trahens.

Æſculapius apud Epidaurios ſedebat in ſolio, ſcipionem tenens, & alterâ manu draconis caput premebat, cane ad pedes decumbente.

Æſculapius apud Phliaſios erat imberbis, ex auro, eboréque confectus, ſceptrum dexterâ, ſiniſtrâ verò domeſticæ pinus pomum tenens.

DIALOGVS V.

De Numeris.

PHilos. Quid de numeris arithmeticis cenſendum?

Philom. Numerus arithmeticus vt in citationibus perneceſſarius, ſic in aliis quamplurimis rebus vtiliſſimus eſt. Exprimitur paſſim his inſtrumentis.

1. Cultro. 2. Furca. 3. Tridente. 4. Quadrato. 5. Manu. 6. ſtella. 7. Securi. 8. ocularijs. 9. cornu 10. cruce ruſticorum.

Philos. Numerum decennario maiorem quomodo mihi exprimendũ ſuades?

Philom. Hoc quamuis à nullo adhuc ſatis commodè traditum ſit, tamen modum ex meo tibi depromam penuario, quem ſi bene intellexeris, haut dubito, quin maximopere probaueris.

Eſt hic vt tres ordines ſumas: primũ hominũ, ſecundũ inſtrumentorum, tertium actionum, quæ tria ab eâdem inchoen-

tur

tur litera. Qũiſque ordo contineat nouem vocabula, quæ etiam maximum numerum tibi iudicare poterunt.

Primus ſignificabit numerum, denario minorem, ſecundus decurias, tertius centurias.

1. *Ioannes Iaculo Iaculatur.*
2. *Zeno Zelo Zelat.*
3. *Tertullianus tridente triturat.*
4. *Quadratus, quadratum quadrat.*
5. *Quintilianus quinquefolium quiritat.*
6. *Sextus Stellam Sectatur.*
7. *Septimius ſecuri ſecat.*
8. *Otto ocularia oſculatur.*
9. *Nouitius nouacula nocet.*

His ita menti infixis facili negotio numerum decennario, centenario, millenarioque maiorem in loco imagine exprimes. E. G. ſi centeſimum vndecimum obſeruare numerũ neceſſe ſit, conſtituas in loco Ioannem iaculo iaculantem auẽ, vel aliud quid. Si quadringenteſimum octuageſimum quintum. Quadratum ocularia quiritantem, & ſic in cæteris.

Quoniam autem numeri infiniti ſunt, eſt quod propoſitum maiorem centena

tenario in periodes diuidamus, eaſque in limites ſubdiuidamus.

In prima periodo tres ſemper erunt limites ſimiliter in ſequentibus omnibus excepta vltima,in qua nunc vnus,nunc duo,nunc tres limites reperiuntur, prima periodus caret denominatione millenaria. E. G. trecenta quinquaginta ſeptem, numerus eſt primę periodi.

Secunda verò denominatur à millenario ſimplice: vt trecenta quinquaginta ſeptem millia numerus eſt ſecundæ periodi.

Tertia periodus denominatur à millenario bis repetito.: vt trecenta quinquaginta ſeptem millia millium.

In quarta ter nomen mille iteratur.

In quinta quater & ſic deinceps. Raro autem vtimur numeris plurium periodorum, nec quantum memini vllum extat exemplum excepto numero arenæ apud coryphæum matematicorum Archimedem, quanquam animo concipere aut deſcribere quantumuis magnum numerum quilibet poſſit. Prima periodus componatur cum primo conceptu inſito alicuius quadrati, ſecunda cũ ſecundo, & ſic.

& ſic deinceps. Componendi ratio facilis eſt, cum ipſemet periodus actioně ſuppeditet, quâ fit coniunctio. V. G. Tertulianus quadrato triturat, ſignificat trecenta quadraginta tria, ſi trituret frumentum, ſenſus hic erit, trecenta quadraginta tria millia &c.

Alij ipſis arithmetices figuris, ſed magnis aureo vel quopiam alio inſigni colore, memoriam facilè ob excellentiam excitante vtuntur.

Nonnulli Itali alia vtuntur methodo ſi quippe 200. ponere velint, conſtituunt crepidam vel calceum vnum Capuccinorum depentem à furca, ſi 30000. à tridente depentes duas crepidas.

Quidam annulos, thomices, circulos, poma, globos ad hæc exprimenda cum ipſo numero arithmetico, vel inſtrumento aſſumunt, ſed tu primo vtere ordine.

Philos. Citationes librorum, Epiſtolarum, quâ ratione exprimam?

Philom. Eas ſuperioribus propriis nominibus, inſtrumentis & figuris arithmeticis eorūdéq; actionibus cõmode efferre poteris. V. G. ſi S. Marcum Euangeliſtam Capite primo citari audiuiſti, vel

cita

citare animus ſit. Colloces Marcũ quendam tibi notum, caput proprium perforantem cultro; ac ſic ex capite caput, ex cultro primum numerum in memoriam reuocabis: Significat enim culter ſicut & candela mnemonicę artis peritis primam figuram arithmeticam vt ex Schenckelio detecto impreſſo apud Vincentium. Prælectione 6. fol. 101. cognoſcere poteris.

Numerum librorum duobus modis efferes, I. ipſis digitis perſonæ, & ſi excedit manum, ponere licebit imagines in partibus corporis humani. Vt ſi 4. Reg. cap. 9. in loco collocandum ſit, des Regi cuidam in manu dextrâ inſtrumentum ſacrum, cuius quatuor digiti erecti oſtendent librum quartum; ac altera manu cornu ori apponat illudque inflet, atque habebitur ex ore vel capite caput, ex cornu nouem.

II. Si S. Auguſtini Confeſſiones in loco collocare velis, des alicui Auguſtino vel Auguſtiniano noto in manibus librum tuum proprium confeſſionum, quem ſæpius reuoluendo vel intuendo tibi familiarem feciſti, & oſtendat illum: Ac ſi plu

ſi plures libri huic colligati ſint, quippe eiuſdem Soliloquia, Meditationes, tum frons libri oſtendatur, ſi priorem placet deſignare; ſi ſecundum occiput: ſi tertium priora cornua, & ſic in cæteris vſque ad ſextum, vix plures ſimul colligari conſueuêre. Poſſunt etiam diſtingui coloribus, vt Euangelium S. Ioannis aurei, Epiſtola nigri, Apocalypſis albi coloris eſſe fingatur; vel pro Epiſtola ſcribens ponatur Ioannes Euangeliſta, pro Euangelio prædicans, pro Apocalypſi oculis in cœlum defixis, tanquam res inuſitatas ac diuinas animo voluens. Conſtituas denique S. Auguſt. cor manu tenentem tanquam amore flagrantem: Hieronymum cum Leone ei aſſedente, vel ſeipſum catena ferrea flagellantem, Gregorium cum Columba humero eius inſedente. Chryſoſthomum ore aureo differentem, & ſic in cæteris.

Philos. Intellexi quandoque ludum chartarum, latrunculorum, ſcacorum vt vocant, per hanc artem dextrè exerceri poſſe.

Phi

Philom. Verum id eſt,& ego hoc in exemplari manu ſcripto Romæ legi : ſed malim hæc te ex alio quam me addiſcere. interim nihil accommodatius ad hoc perficiendum inuenies, quam decem illa nomina propria ad numerum arithmeticum exprimendum à me poſita. Sunt & nonnulli qui hac arte operationes arithmeticas peragunt, aſſumentes locum cuius ſuperficies ſingulæ excepta ſuprema nouem inſitos contineant,& ſi velis V.G. addere duos numeros eorum ſingulas notas cum duobus ſupremis ordinibus inſitorum compone : ſupremi inſiti quatuor perpend. ſuperficierum vnum ordinem dicuntur conſtituere. Poſtea additis duabus notis eiuſdem limitis, quæ conflatur ſi ſolitaria fuerit,coniungetur cum inſito eiuſdem limitis in infimo ordine;ſi verò duæ notæ reſultent ſiniſtra addenda erit notis limitis ſequentis. Eâdem etiam ratione reliquæ operationes arithmeticæ ſolâ mente peragi poſſunt.

F I N I S.

m.

1405-920